Nr 179.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ny stat för folkskollärarnas pensionsinrättning m. m.; gifven Stockholms slott den 7 april 1911.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att

dels godkänna den af departementschefen uti berörda statsrådsprotokoll förordade stat för folkskollärarnas pensionsinrättning jämte i protokollet omförmälda, för åtnjutande af i staten för ordinarie befattningshafvare upptagna aflöningsförmåner föreslagna villkor och bestämmelser;

dels medgifva, att de i den nya staten upptagna förstagradstjänsterna skola vara delaktiga uti lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa;

dels förklara, ej mindre att en hvar, som med eller efter 1912 års ingång tillträder ordinarie befattning hos pensionsinrättningen, skall vara pliktig att underkasta sig förberörda villkor och bestämmelser, än äfven att de förutvarande innehafvare af dylika befattningar hos pensionsinrättningen, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels — med uteslutande af de särskilda posterna till pensionering och till förvaltningskostnadernas bestridande uti det under riksstatens tionde hufvudtitel under rubriken: bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., uppförda anslag, hvilket, vid bifall till hvad Kungl. Maj:t uti punkt 7 under tionde hufvudtiteln i årets statsverksproposition föreslagit Riksdagen,

skulle ökas från sitt nuvarande belopp 115,965 kronor med 26,889 kronor till 142,854 kronor — höja samma anslag med ytterligare 3,000 kronor eller till 145,854 kronor;

dels ock medgifva, att Kungl. Maj:t må på förslag af direktionen efter omständigheterna bestämma om fördelningen af förvaltningskostnaderna mellan de särskilda, af direktionen öfver pensionsinrättningen förvaltade pensionsanstalterna.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

P. E. Lindström.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 april 1911.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW,
VON KRUSENSTIERNA.

Departementschefen, statsrådet Lindström yttrade härefter:

Sedan flera år tillbaka har frågan om lönereglering vid folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa, lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa, småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, lasarettsläkarnas pensionskassa samt döfstumlärarnas pensionsanstalt stått på dagordningen. Som ärendet nu synes vara vederbörligen utredt, må det tillåtas mig att underställa detsamma Kungl. Maj:ts pröfning, och får jag därvid till en början lämna en öfversikt af de nuvarande löneförhållandena. Ang. ny stat för folkskollärarnas pensionsinrättning.

Staten för de tre förstnämnda pensionsanstalterna är af år 1888. Kungl. Maj:t gjorde nämligen uti proposition till 1888 års Riksdag framställning angående dels antagande af stat för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa samt elementarlärarnas änke- och pupillkassa, dels ock beredande af rätt till pension såväl för de Nuvarande aflönings-förhållanden.

vid ifrågavarande pensionsanstalter anställda tjänstemän och vaktmästare som ock för deras änkor och barn.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 12 maj 1888, nr 67, anmält sitt beslut i ämnet, fastställde Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 31 maj 1888 följande stat för de nämnda pensionsanstalterna:

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgörings-penningar.	Summa.	
Direktionens ordförande, arfvode	—	—	1,500	
2 ledamöter i direktionen, arfvode till hvardera à 1,200 kronor	—	—	2,400	
1 kamrerare	3,500	1,500	5,000	Äga hvardera rätt till ålderstillägg med 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring.
1 kassör och bokhållare	1,500	1,000	2,500	
1 sekreterare och ombudsman	1,000	600	1,600	Äger rätt till ålderstillägg med 200 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring.
1 vaktmästare (åtnjuter därjämte förmånen af fri bostad och vedbrand.)	500	200	700	Äger rätt till ålderstillägg med 100 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring.
Till extra biträden, renskrifning, ved, ljus, städning, skrifmaterialier m. m.	—	—	3,000	

För åtnjutande af de i staten angifna aflöningsförmåner stadgades vissa villkor, på hvilka jag nu anser mig icke behöfva i vidare mån ingå än att i desamma icke ingick någon föreskrift om skyldighet för tjänstinnehafvare att underkasta sig förändrade bestämmelser angående rätt till pension.

Därjämte förklarade Kungl. Maj:t:

dels att bemälde tjänstemän och vaktmästare skulle, sedan de uppnått 65 lefnadsår och under 35 år varit i allmän tjänst, däraf minst 25 år uti ifrågavarande anstalters tjänst, äga att vid afskedstagandet undfå pension från folkskollärarnas pensionsinrättning till belopp motsvarande deras lön; hvarvid skulle iakttagas, att den, som uppnått nämnda lefnads- och tjänstålder, vore förpliktad att, mot erhållande af berörda pension, afgå från tjänsten; den myndighet, som ägde meddela afskedet, dock obetaget att låta anstå med afskedet, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna ifrågavarande anstalter och kunde finnas villig att kvarstå i tjänsten; samt

dels att pensionering af tjänstinnehafvares eller pensionärs änka och barn finge äga rum från lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa enligt föreskrifterna i gällande reglemente för denna kassa, samt att i sådant hänseende kamreraren skulle anses lika med lektor, kassören med annan ämneslärare samt sekreteraren och vaktmästaren lika med öfningslärare; hvarvid skulle iakttagas, att rättighet att vara delägare i sistnämnda kassa skulle tillkomma hvar och en af dåvarande tjänstinnehafvarna, därest behörig anmälan om delaktighet gjordes hos direktionen inom 1888 års utgång, och att skyldighet att vara delägare i sistnämnda kassa skulle åligga hvar och en, som framdeles blefve utnämnd till innehafvare af någon af omförmälda befattningar vid ifrågavarande pensionsanstalter.

På framställning af direktionen medgaf Kungl. Maj:t jämlikt nådigt bref den 9 november 1888, att från och med år 1889 de utgifter, som erfordrades för insamlande och ordnande af vissa årliga statistiska uppgifter angående delägarna i elementarlärarnas änke- och pupillkassa m. m., finge bestridas af kassans tillgångar, dock icke till högre belopp än 200 kronor årligen.

Jämlikt direktionens beslut hafva af ifrågavarande belopp årligen utgått 125 kronor till kassören och bokhållaren samt 15 kronor till ett hos direktionen anställdt kvinnligt biträde.

Det torde i detta sammanhang äfven böra erinras att, för beredande af delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa för den vid döfstumskolorna anställda lärarpersonalen, vid 1905 års riksdag beviljades förhöjdt statsanslag till sistbemälda änke- och pupillkassa med 3,355 kronor, däraf 600 kronor till bestridande af kostnaderna för ökade förvaltningsbestyr.

Jämlikt nådigt bref den 24 november 1905 föreskref Kungl. Maj:t i fråga om fördelningen af det sistnämnda beloppet, att 100 kronor finge tilldelas sekreteraren och ombudsmannen samt likaledes 100 kronor kassören och bokhållaren såsom ersättning för de ökade göromål, som genom den träffade anordningen komme att påläggas dem, äfvensom att återstoden, 400 kronor, finge utgå till någon af de vid folkskollärarnas pensionsinrättning anställda extra tjänstemännen såsom godtgörelse för arbete med upprättande, under kamrerarens ansvar och kontroll, af hufvudräkenskapen för folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

Sistberörda godtgörelse lärer numera utgå till den vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt särskildt förordnade bokhållare, hvilken tillika är extra tjänsteman i folkskollärarnas pensionsinrättning.

Genom nådig kungörelse den 18 november 1904 angående tillämpning af vissa bestämmelser i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa den 11 oktober 1878 har Kungl. Maj:t bland annat förklarat, att årsafgiften till kassan och därifrån utgående pensioner skola, enligt i öfrigt dittills följda grunder, från och med år 1905 beräknas efter följande belopp:

för kamreraren vid folkskollärarnas pensionsinrättning m. fl. pensionskassor	kronor	4,000: —
» kassören och bokhållaren därstädes	»	2,000: —
» sekreteraren och ombudsmannen därstädes	»	1,200: —
» vaktmästaren därstädes	»	600: —

Till bestridande af förvaltningsutgifterna äro för närvarande anvisade för folkskollärarnas änke- och pupillkassa 3,600 kronor och för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa 5,000 kronor.

Genom det af Kungl. Maj:t den 22 juni 1892 utfärdade reglementet för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt uppdrogs förvaltningen af ifrågavarande anstalt åt direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning.

I afseende å kostnaderna för anstaltens förvaltning och verksamhet medgaf Riksdagen, såsom förut är nämndt, att Kungl. Maj:t finge för år 1893 bestämma de belopp, som blefve erforderliga för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr.

Beträffande arbetets anordning inom anstalten föreskref Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 11 november 1892, att folkskollärarnas pensionsinrättnings kamrerare, kassör och sekreterare skulle användas för deras tjänster motsvarande göromål hos understödsanstalten, samt att särskild bokhållare skulle anställas för anstalten, äfvensom att arbetet inom densamma finge mellan tjänstemännen fördelas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den arbetsfördelning, som ägde rum inom folkskollärarnas pensionsinrättning.

Till bestridande af förvaltningsbestyren för ålderdomsunderstödsanstalten under år 1893 anvisade Kungl. Maj:t, bland annat, följande belopp:

arfvode till direktionens ordförande	kronor	400: —
» » två ledamöter i direktionen, hvardera 300 kronor	»	600: —
» » kamreraren	»	1,000: —
» » sekreteraren	»	600: —
» » kassören	»	500: —
Transport	kronor	3,100: —

Transport	kronor	3,100: —
arfvode till den för anstalten särskildt förordnade bokhållaren	»	1,500: —
» » vaktmästaren	»	200: —
till hyra, extra biträden, renskrifning, ved, ljus, städning, skrifmaterialier m. m.	»	1,400: —
Summa	kronor	6,200: —

För hvart och ett af åren 1894—1910 har Kungl. Maj:t anvisat enahanda arfvodesbelopp, som för år 1893 tillerkändes direktionens medlemmar samt den omförmälda personalen vid anstalten. Det till hyra, extra biträden m. m. afsedda beloppet har däremot under den nämnda tidsperioden undergått förhöjning, och är under förändrad titel »till hyra, extra biträden, renskrifning, ved, ljus, städning, tryckalster, skrifmaterialier m. m.» för år 1910 uppfördt ett belopp af 2,000 kronor.

I sammanhang med utfärdande af reglemente för lasarettsläkarnas pensionskassa förordnade Kungl. Maj:t den 13 november 1903 att — med användande af folkskollärarnas pensionsinrättnings kamrerare, sekreterare och ombudsman, kassör samt vaktmästare för deras befattningar motsvarande göromål hos lasarettsläkarnas pensionskassa samt med anställande af särskild bokhållare för kassan — arbetet inom densamma skulle mellan nämnda befattningshafvare fördelas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den arbetsfördelning, som ägde rum inom folkskollärarnas pensionsinrättning.

Till bestridande af arfvoden och öfriga förvaltningskostnader för år 1904 ställde Kungl. Maj:t till direktionens förfogande ett belopp af högst 3,250 kronor att användas enligt följande fördelning:

arfvode till direktionens ordförande	kronor	200: —
» » två ledamöter hos direktionen, hvardera 150 kronor	»	300: —
» » kamreraren	»	500: —
» » sekreteraren och ombudsmannen	»	200: —
» » kassören	»	400: —
» » den person, som förordnades att ombesörja bokhållargöromålen	»	750: —
» » vaktmästaren	»	100: —
till hyra, städning, ved, belysning, skrifmaterialier, renskrifning, tryckningskostnader, vikariatsarfvoden m. m.	»	800: —
tillhopa	kronor	3,250: —

Kungl. Maj:t har sedermera genom särskilda beslut bemyndigat direktionen att af de till lasarettsläkarnas pensionskassa inflytande medel för

hvart och ett af åren 1905—1910 till arfvoden och öfriga förvaltningskostnader för nämnda pensionskassa använda enahanda belopp, som bestämts för år 1904.

Efter det beslut fattats om inrättande af en pensionsanstalt för döfstumlärare, förordnade Kungl. Maj:t den 30 december 1905, att tills vidare folkskollärarnas pensionsinrättnings kamrerare, kassör, sekreterare och ombudsman samt vaktmästare äfvensom den vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt anställda bokhållaren finge användas för fullgörande af deras befattningar motsvarande göromål hos döfstumlärarnas pensionsanstalt, samt att arbetet inom denna anstalt finge fördelas mellan nämnda befattningshafvare i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de föreskrifter, som innehölles i den för folkskollärarnas pensionsinrättning fastställda arbetsordning.

Tillika medgaf Kungl. Maj:t, bland annat, att till nedannämnda ändamål finge under år 1906 utgå följande belopp, nämligen:

arfvode till ordföranden hos direktionen	kronor	250: —
» » två ledamöter hos direktionen, efter 200 kronor åt hvardera	»	400: —
» » kamreraren	»	500: —
» » kassören	»	400: —
» » sekreteraren och ombudsmannen	»	300: —
» » vederbörande bokhållare	»	400: —
» » vaktmästaren	»	50: —
till hyra, ved, lyse, skrifmaterialier, extra biträden, vikariatsarfvode m. m.	»	600: —

Till bestridande af förvaltningskostnaderna för döfstumlärarnas pensionsanstalt anvisade Kungl. Maj:t för år 1907 enahanda belopp som för år 1906.

Uti den för år 1908 af Kungl. Maj:t fastställda staten för döfstumlärarnas pensionsanstalt blefvo, på grund af delaktighet för lärarpersonalen vid folkhögskolorna uti anstalten och däraf föranledd utvidgning af dess verksamhet, arfvodet till kassören och arfvodet till vederbörande bokhållare höjda, hvartdera med 200 kronor. Äfven anslaget till expenser ökades af samma anledning med 200 kronor.

För åren 1909 och 1910 hafva staterna fastställts att utgå med samma belopp som för år 1908.

För anstaltens förvaltning under år 1910 må sålunda utgå följande belopp, nämligen:

arfvode till direktionens ordförande	kronor	250: —
» » två ledamöter af direktionen, efter 200 kronor åt hvardera	»	400: —
» » kamreraren	»	500: —
» » kassören	»	600: —
» » sekreteraren och ombudsmannen	»	300: —
» » vederbörande bokhållare	»	600: —
» » vaktmästaren	»	50: —
till hyra, ved, lyse, skrifmaterialier, extra biträden, vikariatsarfvoden m. m.	»	800: —
tillhopa	kronor	3,500: —

Sedan Riksdagen år 1910 för sin del beslutit öfverlämna förvaltningen af den nyinrättade lärarinnornas pensionsanstalt till direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, förordnade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 3 februari 1911, att tills vidare under år 1911 finge ej mindre folkskollärarnas pensionsinrättnings kamrerare, sekreterare och ombudsman, kassör samt vaktmästare användas för fullgörande af deras nuvarande befattningar motsvarande göromål hos lärarinnornas pensionsanstalt än äfven för denna anstalt af direktionen förordnas en bokhållare, äfvensom att arbetet inom lärarinnornas pensionsanstalt finge fördelas mellan nämnda befattningshafvare i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de föreskrifter, som innehölles i den för folkskollärarnas pensionsinrättning fastställda arbetsordning.

Tillika medgaf Kungl. Maj:t, att till följande ändamål finge tills vidare under år 1911 utgå följande belopp, nämligen till arfvoden

åt direktionens ordförande	kronor	300: —
» » två ledamöter, efter 225 kronor åt hvardera	»	450: —
» kamreraren	»	750: —
» sekreteraren och ombudsmannen	»	300: —
» kassören	»	600: —
» den person, som erhåller förordnande att besörja bokhållargöromålen	»	2,400: —
» vaktmästaren	»	150: —
till hyra, städning, ved, belysning, skrifmaterialier, renskrifning, tryckningskostnader, vikariatsarfvoden m. m.	»	800: —
tillhopa	kronor	5,750: —

Dyrtidstillägg eller extra lönetillägg hafva för åren 1901—1910 utgått till tjänstinnehafvare i folkskollärarnas pensionsinrättning.

På särskilda framställningar har vidare Kungl. Maj:t medgifvit, att för hvart och ett af nämnda år arfvodesförhöjning, beräknad i enlighet med gällande bestämmelser för dyrtidstillägg eller extra lönetillägg, finge utgå till de vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt anställda personer i förhållande till deras där åtnjutna aflöning.

Arfvodestillägg har för åren 1908, 1909 och 1910 enligt enahanda grunder, jämlikt Kungl. Maj:ts medgifvande, utgått till befattningshafvare vid lasarettsläkarnas pensionskassa samt döfstumlärarnas pensionsanstalt.

Sedan år 1882 ägde pensionstagare i landsorten från folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa samt elementarlärarnas änke- och pupillkassa att, mot insändande af erforderliga handlingar, under uppgifven postadress erhålla pensionen sig tillsänd med posten efter afdrag för hvarje gång af belöpande porto med rekommendations- eller assuransafgift samt 75 öre såsom godtgörelse till de tjänstemän vid vederbörande pensionsanstalt, som hade i uppdrag att ombesörja pensionens afsändande. För år 1908 uppgick nämnda provision, som då uppbars af den å ordinarie stat uppförda kassören och bokhållaren med 50 öre samt af en å extra stat anställd bokhållare med 25 öre, till sammanlagdt 911 kronor 50 öre för kassören och bokhållaren samt 455 kronor 75 öre för den nämnda extra bokhållaren.

I sammanhang med beslut om ändrad ordning för utbetalning af pensioner medgafs, jämlikt nådigt bref den 7 maj 1909, att ifrågavarande tjänstemän finge, i stället för nämnda provision, af vederbörligt expensmedelsanslag tilldelas ett arfvodestillägg till belopp af 900 kronor för den å ordinarie stat uppförda kassören och bokhållaren samt 450 kronor för den extra bokhållaren, allt för helt år räknadt. Detta arfvodestillägg skulle emellertid endast få åtnjutas till dess ny lönestat trädt i tillämpning.

För taxeringsuppgifters upprättande uppbär kassören ett belopp af 200 kronor årligen från vederbörande expensmedelsanslag.

Den för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt särskildt förordnade bokhållaren, som jämväl är extra tjänsteman i folkskollärarnas pensionsinrättning, har i sistnämnda egenskap under år 1909 uppburit gratifikation till ett belopp af 1,100 kronor.

För upprättande af hufvudräkenskapen för folkskollärarnas änke- och pupillkassa utgår därjämte, såsom förut är nämndt, till honom ersättning med 400 kronor om året.

Äfven den vid lasarettsläkarnas pensionskassa anställda bokhållaren uppbär i egenskap af extra tjänsteman i folkskollärarnas pensionsinrättning gratifikation, hvilken år 1909 utgått med 1,500 kronor.

Det hos direktionen anställda kvinnliga biträde åtnjuter fast arfvode

med 1,000 kronor från folkskollärarnas pensionsinrättning och 300 kronor från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt. Därjämte uppbär biträdet gratifikationer, som för år 1909 utgått med 325 kronor från folkskollärarnas pensionsinrättning, 240 kronor från småskollärarnas ålderdomsunderstödsanstalt, 60 kronor från lasarettsläkarnas pensionskassa och 60 kronor från döfstumlärarnas pensionsanstalt, hvartill kommer förut omförmälda ersättning af 15 kronor för bestyr med vissa statistiska uppgifter för elementarlärarnas änke- och pupillkassa.

Under år 1910 hafva enligt uppgift från anstaltens kamrerare aflöningsförmånerna — *ålderstillägg äfvensom extra lönetillägg eller motsvarande arfvodesförhöjning eller arfvodestillägg ej inräknade* — för särskilda befattningar vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter utgjort följande belopp:

	Kronor					
	Från folkskollärarnas pensionsinrättning samt änke- och pupillkassa äfvensom elementarlärarnas änke- och pupillkassa		Från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt: arfvode eller gratifikation	Från lasarettsläkarnas pensionskassa: arfvode eller gratifikation	Från döfstumlärarnas pensionsanstalt: arfvode eller gratifikation	Summa
	aflöning å stat utom ålderstillägg	särskildt arfvode eller gratifikation				
Ordföranden i direktionen	1,500	—	400	200	250	2,350
1 ledamot » »	1,200	—	300	150	200	1,850
1 » » »	1,200	—	300	150	200	1,850
Kamreraren	5,000	—	1,000	500	500	7,000
Sekreteraren och ombudsmannen	1,600	100	600	200	300	2,800
Kassören och bokhållaren	2,500	1,325	500	400	600	5,325
Bokhållaren i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt	—	1,950	1,500	—	600	4,050
Bokhållaren i lasarettsläkarnas pensionskassa	—	1,500	—	750	—	2,250
1 e. o. tjänsteman	—	1,200	—	—	—	1,200
1 kvinnligt biträde	—	1,340	540	60	60	2,000
1 vaktmästare	[1] 700	—	200	100	50	1,050

[1]) Åtnjuter fri bostad och vedbrand.

För år 1910 hafva ofvan omförmälda extra lönetillägg samt motsvarande arfvodesförhöjningar och arfvodestillägg utgått med följande belopp:

	Kronor									
	Extra lönetillägg		Arfvodesförhöjning från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt		Arfvodestillägg från lasarettsläkarnas pensionskassa		Arfvodestillägg från döfstumlärarnas pensionsanstalt		Summa	
Sekreteraren	240	—	90	—	30	—	45	—	405	—
Kassören	450	—	75	—	60	—	90	—	675	—
Bokhållaren vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt	—	—	225	—	—	—	90	—	315	—
Bokhållaren vid lasarettsläkarnas pensionskassa	—	—	—	—	112	50	—	—	112	50
Vaktmästaren	120	—	30	—	15	—	7	50	172	50

Anm. Den person, som under år 1910 bestridde kamrerarbefattningen, uppbar ej extra lönetillägg.

Sammanställas uppgifterna i förestående två tabeller, erhåller man för år 1910 följande sammanlagda löneförmåner — *ålderstillägg oberäknade* — nämligen:

Ordföranden i direktionen	kronor	2,350: —
1 ledamot » »	»	1,850: —
1 » » »	»	1,850: —
Kamreraren	»	7,000: —
Sekreteraren och ombudsmannen	»	3,205: —
Kassören och bokhållaren	»	6,000: —
Bokhållaren i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt	»	4,365: —
Bokhållaren i lasarettsläkarnas pensionskassa	»	2,362: 50
1 e. o. tjänsteman	»	1,200: —
1 kvinnligt biträde	»	2,000: —
1 vaktmästare, utom bostad och vedbrand	»	1,222: 50

För år 1911 tillkomma, såsom förut (sid. 9) nämnts, vissa förhöjningar på grund af att förvaltningen af lärarinnornas pensionsanstalt lagts under direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning.

Jag öfvergår nu till en redogörelse för i ärendet inkomna framställningar.

Genom nådigt cirkulär den 25 oktober 1901 anbefalldes ämbetsverk och myndigheter att hvar för sin förvaltningsgren inkomma med utredning, huruvida, under angifven förutsättning, ändringar i vederbörande lönestater kunde anses böra äga rum för tiden efter år 1902.

I anledning däraf afgaf direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning den 29 december 1902 underdånigt utlåtande, hvilket från ecklesiastikdepartementet öfverlämnades till löneregleringskommittén med skrifvelse den 5 februari 1903. Direktionens utlåtande 29/12 1902.

Uti nämnda utlåtande framlade direktionen ett förslag till gemensam stat för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa, elementarlärarnas änke- och pupillkassa äfvensom småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Då emellertid genom tillkomsten af lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt samt nu senast lärarinnornas pensionsanstalt förändrade förhållanden inträdt, sedan direktionen afgaf sitt berörda utlåtande, torde anledning saknas att här närmare redogöra för nämnda förslag.

Uti underdånig skrifvelse den 9 november 1907 framlade därefter direktionen nytt förslag till organisation af den under direktionen ställda tjänstepersonalen m. m. Direktionens skrifvelse 9/11 1907.

Under erinran, bland annat, om tillkomsten af de sex särskilda pensions- och understödsanstalter, hvilka, innan jämväl lärarinnornas pensionsanstalt tillkom, voro ställda under direktionens förvaltning, framhöll direktionen i sistberörda skrifvelse, hurusom behof förelåge att — äfven utan hänsyn till möjlig ytterligare utvidgning af verksamhetsområdet — de vid de särskilda pensionsanstalterna anställda arbetskrafterna blefve förstärkta samt direktionens och dess tjänstemäns aflöningsvillkor förbättrade. Till stöd därför åberopade direktionen den utveckling, hvari ifrågavarande administration varit stadd. Därvid anfördes att, ehuru de fyra äldre anstalterna under åtskillig tid varit i verksamhet, ingen af dessa — och än mindre någon af de två nytillkomna pensionskassorna — ännu kommit till någon naturlig höjdpunkt i sin utveckling eller, såsom det med en försäkringsteknisk term plägade uttryckas, kommit i jämviktsläge. Förvisso komme anstalterna alltjämt att starkt tillväxa under afsevärd tid framåt. Orsaken därtill finge sökas såväl i anstalternas egen organisation som ock i den ökning till numerären och den förbättring i afseende å lönevillkoren, som inom särskilda delägargrupper dels redan ägt rum och dels äfven för framtiden syntes komma att ske. Såsom lämplig utgångspunkt i fråga om administrationens utveckling kunde enligt direktionens åsikt tagas ställningen vid slutet af år 1889, under hvilket

år den för de dåvarande tre pensionskassorna gemensamma lönestaten först tillämpades.

Vid nämnda tidpunkt utgjorde:

delägarnas antal		10,484
antalet gällande pensionsbref		1,448
pensioneringssumman	kronor	525,249: 94
kapitalbehållningen	»	10,524,313: 82
antalet lånekonton i räkenskapen		158
» verifikationsfolier		6,711

Vid slutet af år 1893 eller det år, då småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt trädde i verksamhet, hade motsvarande siffror för samtliga dåvarande fyra kassor varit följande:

delägarnas antal		19,293
antalet gällande pensions- och understödsbref		1,824
pensioneringssumman	kronor	658,377: 68
kapitalbehållningen	»	13,678,235: 52
antalet lånekonton		223
verifikationsfolier		8,323

Det vore emellertid att märka, att antalet delägare i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt icke i samma mån som antalet delägare i öfriga kassor inverkade på arbetet med förvaltningen. Den för nämnda understödsanstalt erforderliga uppbörden ombesörjdes nämligen af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen, medelsförvaltningen vore anförtrodd åt statskontoret, och liggare öfver delägarna fördes icke. I annat afseende däremot, t. ex. i fråga om granskning af de för understödsanstalten afgifna årsuppgifter och däraf föranledd korrespondens, inverkade denna anstalts stora delägargrupp högst betydligt till ökande af arbetet för tjänstepersonalen hos direktionen.

För år 1901 hade uti ofvanberörda hänseenden siffrorna varit följande:

delägarnas antal		22,297
antalet gällande pensions- och understödsbref		2,692
pensioneringssumman	kronor	904,187: 44
kapitalbehållningen	»	21,199,824: 99
antalet lånekonton		310
» verifikationsfolier		11,815

För räkenskapsåret 1906 — sedan jämväl lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt inrättats och varit i verksamhet,

den förra under tre år och den senare under ett år — tedde sig motsvarande siffror sålunda:

delägarnas antal		25,952
antalet gällande pensions- och understödsbref		3,179
pensioneringssumman	kronor	1,195,458: 88
kapitalbehållningen	»	28,133,475: 88
antalet lånekonton		371
» verifikationsfolier		14,505

I oktober månad 1907 uppgick antalet gällande pensions- och understödsbref till 3,500 med en årlig pensioneringssumma af 1,448,245 kronor 92 öre.*)

Sedan år 1889 hade således ökningen i förenämnda hänseenden utgjort:

delägarnas antal	147,54 %
antalet gällande pensions- och understödsbref	141,71 »
pensioneringssumman	175,73 »
kapitalbehållningen	167,31 »
antalet lånekonton	134,81 »
» verifikationsfolier	116,14 »

Under erinran vidare, hurusom genom nådiga kungörelsen den 28 juni 1907 medgifvits delaktighet i döfstumlärarnas pensionsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa för lärarpersonalen vid folkhögskolorna, hvilken kungörelse skulle träda i kraft den 1 januari 1908, framhöll direktionen, att därigenom skulle tillkomma en ej obetydlig delägargrupp till en hvar af sistnämnda två kassor. Det framhölls jämväl, att ett upprättadt förslag till nytt reglemente för elementarlärarnas änke- och pupillkassa skulle, därest detsamma komme i tillämpning, i högst väsentlig grad öka arbetet för tjänstepersonalen hos direktionen. I afseende å administrationens utveckling erinrade direktionen slutligen, att

*) Löneregleringskommittén meddelar i sitt betänkande fullständiga uppgifter för år 1909 så lydande:

delägarnas antal (delägarna i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt ej medräknade)		16,583
antalet gällande pensions- och understödsbref		3,798
pensioneringssumman	kronor	1,714,059: 64
kapitalbehållningen	»	33,969,701: 68
antal lånekonton		506
» verifikationsfolier		20,919

fråga då vore å bane att medgifva delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning för en ny grupp lärare och lärarinnor, nämligen sådana som vore anställda vid vissa enskilda småskoleseminarier.

Direktionens i dess ifrågavarande skrifvelse af den 9 november 1907 innefattade förslag afsåg dels en förstärkning af de till direktionens förfogande ställda arbetskrafter och dels en genomgående löneregleringen.

I förstnämnda hänseende föreslog direktionen, att i stället för de två på extra stat uppförda bokhållartjänsterna måtte inrättas två nya ordinarie tjänster. Därigenom skulle vinnas en afsevärd tillökning i arbetskraft, enär med den ordinarie anställningen naturligen skulle följa skyldighet för vederbörande tjänstinnehafvare att odeladt ägna sig åt tjänsten vid pensionsanstalterna. En annan förstärkning hade direktionen tänkt sig kunna och böra vinnas därigenom, att med sekreterar- och ombudsmannabefattningen skulle förenas i någon mån ökade åligganden. Då vidare alltjämt komme att erfordras extra biträden, hvilka skulle vara att tillgå såväl vid inträffande ledighet för ordinarie tjänsteman som eljest, föreslog direktionen, att vid pensionsanstalterna måtte anställas två amanuenser, den ene å kansliafdelningen och den andre å kontorsafdelningen. Hvad anginge skrifbiträdet, som jämte renskrifning utförde en god del andra sysslor af löpande art, framhöll direktionen i detta sammanhang, hurusom för vinnande af en mera fullständig organisation och för öfrigt såsom med rättvisa och billighet öfverensstämmande vore önskligt, att en för arbetets jämna gång så nödig befattning uppfördes på ordinarie stat. För att närmare motivera det i nyssberörda hänseenden framställda förslaget angaf direktionen i hufvuddrag den arbetsfördelning tjänstemännen emellan, som direktionen tänkt sig, därest den föreslagna omorganisationen komme till stånd.

Hvad då först vidkomme *kamreraren,* hvilken enligt direktionens mening vore alltför betungad med göromål, syntes en del af hans åligganden utan olägenhet kunna öfverlämnas åt underordnade tjänstemän. Dit hörde i främsta rummet upprättandet af räkenskaper för de särskilda pensionskassorna, ett arbete af det omfång, att det på senare år tagit mera än tre månader af den årliga arbetstiden i anspråk. Dit hörde också upprättandet af de årligen återkommande pensionsregleringarna. Vidare borde kamreraren kunna befrias från vissa arbeten med inkomna ärendens beredning till föredragning äfvensom från åliggandet att i vederbörligt diarium anteckna direktionens beslut.

Äfven med dessa lättnader i arbetet finge kamreraren sin tid fullt upptagen. Utom den allmänna tillsynen öfver arbetets gång skulle näm-

ligen kamreraren *dels* sköta den ofta nog rätt vidlyftiga korrespondens, som för ärendenas beredning till föredragning och eljest erfordrades, *dels* inför direktionen föredraga alla förekommande ärenden, bland hvilka särskildt de, som afsåge medelsförvaltningen och kapitalplaceringen, i hög grad toge tid och omtanke i anspråk, *dels* uppsätta underdåniga utlåtanden i anledning af kungl. remisser i frågor af mera principiell natur äfvensom justera skrifvelser och beslut samt kontrasignera utgående expeditioner, *dels* uppsätta årsberättelser och förteckningar å värdehandlingar, *dels* uppsätta anordningar i låneärenden och bankanvisningar samt kontrasignera anordningar i allmänhet och anvisningar äfvensom föra anteckningar öfver insättningar och uttagningar i banker *och dels* — något som dåmera endast delvis ombesörjdes af kamreraren — i behöriga matriklar anteckna utfärdade pensions- och understödsbref m. m.

Sekreteraren och ombudsmannen hade till åliggande att föra protokoll vid direktionens sammanträden, uppsätta utgående expeditioner med ofvan angifna undantag och besörja deras utskrift, meddela utlåtanden i låneärenden, föra liggare öfver låne- och säkerhetshandlingar, vaka öfver och besörja att inteckningar förnyades och utestående fordringar indrefves samt inför domstolar och exekutiva myndigheter föra pensionskassornas talan, ordna och förvara protokoll, registratur och öfriga handlingar samt under kamrerarens semester eller denne eljest beviljad tjänstledighet uppehålla kamrerarbefattningen. Till dessa sekreteraren och ombudsmannen redan tillhörande åligganden borde läggas skyldighet att biträda vid ärendens beredning till föredragning äfvensom att i diarierna anteckna direktionens beslut. Det syntes vidare böra åligga sekreteraren och ombudsmannen att i allmänhet vid förefallande behof biträda kamreraren.

Kassören och bokhållaren, såsom han i gällande lönestat benämndes, skulle, därest de af direktionen föreslagna två bokhållartjänsterna komme till stånd, benämnas enbart *kassör* samt borde såsom dittills först och främst hafva till uppgift bestyret med kassarörelsen. Honom borde således särskildt tillkomma att taga befattning med alla in- och utbetalningar, föra kassaböckerna, upprätta kassaräkningar till ledning vid boksluten, ordna och numrera alla verifikationer, föra förteckning öfver pensionskassornas gäldenärer för att kunna öfvervaka att förfallna likvider i rätt tid inflöte, uppsätta kassarapporter äfvensom sådana anordningar, som det ej ålåge kamreraren att uppsätta. Kassören borde också såsom dittills åligga att föra liggarna öfver delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning och folkskollärarnas änke- och pupillkassa och liggaren öfver extra afgifter i folkskollärarnas pensionsinrättning, att granska årsuppgifterna till nämnda kassor och i enlighet därmed verkställa debitering af pensions-

afgifterna m. m. Däremot borde kassören befrias *dels* från införing af vissa pensionsbref i behörig liggare, hvilket borde tillkomma kamreraren, *och dels* från förande af vissa matriklar och liggare samt diarieföring af inkommande handlingar, göromål som borde tillkomma den ene eller andre af bokhållarna.

Hvad anginge de båda bokhållarna skulle dessa, med bibehållande af sina dåvarande göromål, tillika få öfvertaga åtskilliga af kamrerarens och kassörens åligganden. Sålunda skulle den *ene bokhållaren* få sig särskildt ålagdt *dels* att föra hufvudböckerna i samtliga kassor, ett vidlyftigt arbete, som då åläge kamreraren, *dels* att vara kassakontrollant *och dels* att föra matriklarna öfver pensions- och understödstagare (med det undantag, som föranleddes af kamrerarens ofvannämnda befattning med samma matriklar) samt att föra liggare öfver innehållna afgifter i folkskollärarnas änke- och pupillkassa och öfver afgifter till elementarlärarnas änke- och pupillkassa, arbeten som hittills ålegat kassören. Den *andre bokhållaren* skulle särskildt tillkomma *dels* att föra liggare öfver afgifter till lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt samt upprätta debiteringslängder å afgifter för de båda nämnda kassorna, *dels* att föra diarier öfver inkommande ärenden (med det undantag, som föranleddes af sekreterarens och ombudsmannens förut berörda skyldighet att i diarierna göra anteckningar om direktionens beslut) samt i samband därmed registrera diarierna, *dels* att verkställa pensionsregleringarna, *dels* att upprätta amorteringsplaner rörande beviljade lån, *dels* att granska årsuppgifterna till småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt *och dels* att uppsätta föreskrifna uppgifter till taxeringsmyndigheterna och föra därför erforderliga anteckningsböcker.

Hvad *amanuenserna* anginge skulle ett af deras viktigaste åligganden vara att vid behof vikariera för ordinarie tjänsteman, och borde de följaktligen få taga sådan del i förefallande göromål, att de blefve fullt förtrogna med desamma. Äfven eljest vore deras biträde af nöden, hvilket i synnerhet vore fallet med amanuensen å kontorsafdelningen. Såsom lämpliga göromål för denne amanuens framhöll direktionen särskildt att biträda vid uppsättandet af uppgifter till taxeringsmyndigheterna, vid granskning af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts årsuppgifter, vid upprättandet af amorteringsplaner och vid sifferkontrollering i allmänhet samt att verkställa registrering af kopieböcker och kollationering. Amanuensen å kansliafdelningen borde anlitas såsom biträde vid ärendens beredning till föredragning och vid uppsättandet af skrifvelser samt vid expedition och i öfrigt, efter anvisning, vid förefallande behof.

Denne tjänstemans biträde kunde, bland annat, med fördel anlitas vid förberedande arbeten i och för årsberättelserna.

Hvad anginge de *aflöningssatser*, som borde i den nya lönestaten bestämmas, ansåg sig direktionen böra, såsom en allmän motivering till sina förslag i ämnet, i tillämpliga delar åberopa hvad i kungl. proposition till 1907 års Riksdag angående ny aflöningsstat för statskontoret anförts till stöd för däri föreslagna aflöningsbelopp.

Direktionen framhöll, hurusom det vore önskvärdt, att en löneregler ing gjordes verkligen effektiv och så afpassad, att den borde kunna förutsättas blifva åtminstone till sina allmänna hufvudgrunder beståndande för en afsevärd tid framåt. I afseende därå erinrade direktionen om den under de senare årtiondena, särskildt i hufvudstaden, alltjämt pågående stegring i lefnadsomkostnader, hvarigenom åstadkommits ett ekonomiskt läge, som, af alla tecken att döma, ingalunda vore af allenast tillfällig natur utan syntes komma att i stort sedt fortfara, om än naturligen mer eller mindre betydande växlingar därutinnan komme att framträda.

Därförutom förelåge andra omständigheter, hvilka vid en löneregler ing borde tagas i betraktande. Dit räknades särskildt de bestämmelser angående civila tjänstemäns pensionering, som innefattades uti lagen af den 11 oktober 1907 i detta ämne. Denna lag måste enligt direktionens förmenande komma att äga tillämpning äfven på de under direktionen ställda tjänstemän och i följd däraf dessas dittills stadgade rätt till pension från folkskollärarnas pensionsinrättning komma att upphöra. Enligt nämnda lag skulle dessa tjänstemän i väsentlig mån bidraga till sin egen pensionering. Vid en löneregler ing borde ock tagas hänsyn till de alltmera stegrade anspråken på intensiteten i tjänstemännens arbete, i hvilket afseende direktionen dock erinrade, att de för det dåvarande anställda ordinarie och extra tjänstemän för fullgörande af sina åligganden haft att underkasta sig ett arbete, som i intensitet knappast lämnat något öfrigt att önska. Slutligen ansåg direktionen ej heller böra förbises vikten däraf, att tjänstemännens löner tillmättes så, att pensionskassorna måtte kunna äfven framgent för sin förvaltning förvärfva dugliga och fullt kvalificerade krafter.

Under erinran att statskontorets nya organisation ansetts böra utgöra en utgångspunkt för en mera allmän reglering af de centrala ämbetsverkens löneförhållanden och hvad därmed ägde sammanhang, uttalade direktionen såsom sin mening, att tjänsterna vid ifrågavarande pensionsanstalter i det hela kunde likställas med vissa motsvarande befattningar i nämnda ämbetsverk. Däraf borde då följa, att aflöningsförmånerna för

tjänsterna vid pensionsanstalterna skulle bestämmas med hänsyn till aflöningarna för motsvarande tjänster i statskontoret. Sålunda skulle i detta afseende enligt direktionens åsikt kamreraren jämföras med statskommissarie och byråchef, kassören med en andra gradens tjänsteman, nämligen med statskontorets räntmästare, samt de båda bokhållarna med första gradens tjänstemän i statskontoret, nämligen med dess revisorer och bokhållare. Hvad däremot anginge sekreterar- och ombudsmannabefattningen, hvilken icke i samma mån som de andra tjänsterna vid pensionsanstalterna toge sin innehafvares tid och krafter i anspråk och på grund däraf icke, åtminstone för det dåvarande, lämpligen borde inrättas såsom en självständig tjänst, hade direktionen tänkt sig, att densamma framdeles borde vara förenad med allenast arfvode.

Beträffande *kamreraren* — till hvilken befattning utnämnts endast personer med juridisk ämbetsexamen, och hvilken tjänstemans titel, med hänsyn till de med befattningen förenade åligganden, direktionen ansåge böra förändras till »*verkställande direktör och kamrerare*» — föreslogs för honom lön 5,000 kronor, tjänstgöringspenningar 2,500 kronor och ortstillägg 600 kronor, tillhopa 8,100 kronor, hvarjämte han skulle äga rätt till ålderstillägg efter 5 år med 600 kronor. En dylik förbättring af ifrågavarande tjänstemans aflöningsförmåner ansåg direktionen synnerligen motiverad med hänsyn till hans ansvarsfulla arbete. Detta betingade särskildt i betraktande af hans befattning med medelsförvaltningen en i ekonomiskt afseende oberoende och tryggad ställning. Det förtjänade ock, enligt direktionens uppfattning, att anmärkas, hurusom denna löneförbättring vore mindre betydande än den, som enligt den för statskontoret fastställda lönestaten beredts statskommissarier och byråchefer.

För *sekreteraren och ombudsmannen* föreslog direktionen, såsom redan är nämndt, aflöning i form af arfvode. Fullt tillräckliga skäl förelåge ej då att af ifrågavarande befattning göra en självständig ordinarie tjänst med den tjänstgöringstid, som borde fordras af innehafvaren af en sådan tjänst, och med de väsentligt förbättrade löneförmåner, som däraf komme att föranledas. Med afseende emellertid på de alltmer ökade göromålen och de större anspråk, som för framtiden skulle komma att ställas på ifrågavarande tjänsteman, ansåg direktionen arfvodet skäligen böra bestämmas till 4,000 kronor årligen. Då sekreteraren och ombudsmannen på grund af sjukdom åtnjöte tjänstledighet eller på förordnande uppehölle verkställande direktörens och kamrerarens tjänst, syntes det böra medgifvas honom att bibehålla intill två tredjedelar af arfvodet. Sådan rättighet borde dock icke vid sjukdomsförfall få utsträckas till längre tid än ett år. Till ytterligare motivering af det för sekreteraren och ombuds-

mannen föreslagna arfvodesbeloppet påpekade direktionen, hurusom till befattningen i fråga ej borde förordnas annan än juridiskt bildad person, och att det vore synnerligen angeläget — särskildt med hänsyn till sekreterarens och ombudsmannens åliggande att vid behof vikariera för kamreraren — att för befattningen förvärfva en i möjligaste måtto duglig person. Det syntes direktionen förtjäna att i detta sammanhang framhållas, hurusom särskildt ombudsmannabestyren till följd af de förvaltade fondernas oafbrutna tillväxt komme att i motsvarande grad ökas.

Hvad anginge *kassörs-* och de föreslagna båda *bokhållartjänsterna* vore den ofvan gjorda jämförelsen med vissa tjänster i statskontoret enligt direktionens mening så till vida fullt befogad, att slutaflöningarna för dessa tjänster borde sättas lika med dem för de ofvannämnda motsvarande tjänsterna i statskontoret, så att dessa slutaflöningar blefve respektive 7,300 kronor och 5,500 kronor, hvarvid i kassörens aflöning skulle ingå 500 kronor i missräkningspenningar. Nyssberörda slutaflöningar syntes direktionen i och för sig ingalunda vara för höga, särskildt i betraktande däraf att för kassören ej gåfves tillfälle till befordran och att för bokhållare utsikten till befordran vore mycket begränsad och oviss, ett förhållande, som för motsvarande tjänstemän i statskontoret ställde sig annorlunda. Däremot ansåg direktionen det med skäl kunna sägas, att de för nyssnämnda tjänstemän i statskontoret fastställda begynnelseaflöningarna icke vore lika berättigade i fråga om kassörs- och bokhållartjänsterna hos direktionen. Vid tillsättandet af sistberörda befattningar skulle nämligen ej uppställas högre fordran på teoretisk utbildning än aflagd mogenhetsexamen, och i följd däraf skulle tillträdandet af dessa tjänster antagligen komma att ske vid lägre ålder än af motsvarande tjänster i statskontoret. Ett undantag därifrån kunde dock tänkas uppstå, om en bokhållare befordrades till kassör. Om sålunda för kassörs- och bokhållartjänsterna begynnelseaflöningarna borde sättas lägre än, men slutaflöningarna lika med dem för motsvarande tjänstemän i statskontoret, samt tillika den felande eller mycket ringa utsikten till befordran skulle i någon mån ersättas, syntes den lämpligaste utvägen vara att vid pensionsanstalterna införa flera ålderstillägg än hvad den för statskontoret fastställda staten medgåfve.

Direktionen föreslog för *kassören* följande aflöningsförmåner, nämligen: lön 2,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, ortstillägg 400 kronor samt missräkningspenningar 500 kronor, tillhopa 5,300 kronor, samt fyra ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring. Då den nuvarande kassören blifvit utnämnd år 1897, skulle vissa ålderstillägg anses af honom intjänade redan vid den föreslagna statens

tillämpning. Till motivering af den föreslagna löneförbättringen i detta särskilda fall anförde direktionen, att stegringen i göromålen varit särskildt kännbar just för kassören. Oafsedt den lindring i arbetet, som komme att beredas honom genom inrättande af de föreslagna två bokhållartjänsterna, blefve hans arbete alltjämt synnerligen omfattande och ansvarsfullt. Detta förhållande i och för sig borde föranleda till att aflöningsförmånerna bestämdes någorlunda tillräckliga. Men därtill komme det angelägna i att åt denne tjänsteman bereddes en ekonomiskt tryggad ställning, en sak som i detta fall syntes direktionen kunna påpekas med om möjligt än större fog än i fråga om kamreraren.

Hvad anginge de båda *bokhållarna* skulle enligt direktionens förslag en hvar af dem tillkomma i lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg respektive 1,700 kronor, 1,500 kronor och 300 kronor, hvarjämte de skulle äga rätt till fyra ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års anställning. Då det emellertid kunde tänkas, att en äldre bokhållare efter intjänande af flera ålderstillägg befordrades till kassör och sålunda först vid mera framskriden ålder komme att tillträda kassörstjänsten, syntes det direktionen böra medgifvas, att en till kassör befordrad bokhållare skulle i fråga om rätt till ålderstillägg äga tillgodoräkna sig sin tjänstetid såsom ordinarie bokhållare, dock ej längre tid än 10 år. De på extra stat anställda båda bokhållarna, hvilka antagligen i första hand skulle komma i fråga vid tillsättande af de två ifrågavarande ordinarie bokhållarbefattningarna, hade efter vederbörliga förordnanden tjänstgjort, den ena såsom bokhållare i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt allt ifrån 1898 års ingång och tillika i döfstumlärarnas pensionsanstalt allt ifrån början af år 1906 samt den andra såsom bokhållare i lasarettsläkarnas pensionskassa från och med år 1904. Direktionen hemställde, huruvida icke berörda tjänstetid kunde, i likhet med hvad vid den nuvarande statens fastställande medgifvits i fråga om föregående anställning på förordnande, räknas dessa tjänstemän till godo i fråga om rätt till ålderstillägg. Därtill syntes så mycket större skäl föreligga, som frågan om en ny lönestat redan länge stått på dagordningen och det väl ej vore tvifvel underkastadt att endera eller båda, om en sådan stat tidigare kommit till stånd, också förr skulle hafva ernått ordinarie anställning.

För *amanuensen å kansliafdelningen* ansåg direktionen arfvodesbeloppet böra kunna efter hand höjas till högst 1,200 kronor. För *amanuensen å kontorsafdelningen*, hvilken förutsattes komma att blifva trägnare sysselsatt, borde enligt direktionens mening arfvodesbeloppet likaledes kunna höjas till högst 2,400 kronor.

Det fast anställda *skrifbiträdet*, hvilket framdeles såsom dittills syntes böra vara kvinnligt, borde i lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg skäligen tilldelas respektive 900 kronor, 800 kronor och 100 kronor jämte fyra ålderstillägg, hvart och ett å 150 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring. Enär det dåvarande skrifbiträdet tjänstgjort allt sedan år 1877, hemställde direktionen, liksom i fråga om bokhållarna, att den föregående tjänstetiden måtte få tillgodoräknas henne i afseende å rätt till ålderstillägg.

Hvad slutligen anginge *vaktmästaren*, hvilken, enligt direktionens uppfattning, såsom ende vaktmästare toges i anspråk för verkets räkning vida mera än t. ex. en förste vaktmästare i ett större ämbetsverk sådant som statskontoret, syntes det direktionen billigt, att hans aflöningsförmåner bestämdes till något högre belopp än nämnda vaktmästares i statskontoret. I sådant afseende föreslog direktionen, att vaktmästaren vid pensionsanstalterna finge åtnjuta — förutom förmånen af fri bostad och vedbrand, hvilken förmån syntes böra tillkomma honom såsom ersättning för bestyr med den fastighet, folkskollärarnas pensionsinrättning ägde — lön och tjänstgöringspenningar till belopp af respektive 950 kronor och 500 kronor med rätt till ålderstillägg af 150 kronor efter 5 år. Det upplystes, att den nuvarande vaktmästaren vore i åtnjutande af intjänadt ålderstillägg.

Vid fastställandet af en ny gemensam lönestat för samtliga af direktionen förvaltade pensions- och understödsanstalter syntes böra anvisas ett visst belopp för bestridande af *expenser*. Enligt hvad direktionen meddelade, hade, med undantag af en tillfällig nedgång år 1903, utbetalda expenser under åren 1902—1906 alltjämt stigit och för samtliga nämnda år betydligt öfverskridit de till expenser anslagna beloppen, på grund hvaraf hos Kungl. Maj:t måst göras framställningar om anvisande af medel till täckande af uppkommen brist. Sålunda hade för år 1906 i expenser utbetalts 9,693 kronor 43 öre, under det att motsvarande anslag uppgått till endast 6,350 kronor. I utbetalda expenser inginge, bland annat, gratifikationer åt de två extra bokhållarna samt godtgörelse åt skrifbiträdet. Motsvarande ersättningar vore afsedda att i den nya staten uppföras å aflöningsanslaget. Däremot måste efter antagande af denna stat med dess ökning af antalet ordinarie tjänster och med den utsträckta semesterrätt, som af direktionen föresloges, vikariatsarfvoden mera än dittills komma i fråga, likasom ock, med den alltjämt pågående stegringen i göromålen, extra biträden äfven framgent syntes komma att erfordras, hvilket allt förorsakade utbetalningar från expensmedlen. Med hänsyn

därtill och till den allmänna prisstegring, som en tid ägt rum och säkerligen äfven framgent under obestämbar tid komme att fortgå, hemställde direktionen, att ifrågavarande anslag ej måtte bestämmas till lägre belopp än 10,000 kronor.

Anslaget syntes dock böra uppdelas i två, det ena till amanuenser och extra biträden till belopp af 4,000 kronor, hvilket ej skulle få öfverskridas, och det andra till egentliga expenser, till beräknadt belopp af 6,000 kronor.

Vid upprättandet af en för samtliga kassor gemensam lönestat borde, enligt direktionens mening, iakttagas samma ordning som dittills gällt i afseende å de tre äldre pensionskassorna, nämligen att folkskollärarnas pensionsinrättning såsom den principala anstalten, med bidrag från de andra, ansvarade för och redovisade kostnaden för förvaltningen i dess helhet. De belopp, som för ifrågavarande ändamål inginge till folkskollärarnas pensionsinrättning, utgjorde från folkskollärarnas änke- och pupillkassa enligt gällande lönestat 3,000 kronor och enligt nådigt bref den 24 november 1905 ytterligare 600 kronor samt från elementarlärarnas änke- och pupillkassa 5,000 kronor. Anslagen till förvaltningen af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt, hvilka för år 1908 vore bestämda att utgå, för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt med 6,800 kronor, för lasarettsläkarnas pensionskassa med 3,250 kronor och för döfstumlärarnas pensionsanstalt med 3,500 kronor, hade dittills redovisats alldeles för sig. Under förutsättning att den föreslagna lönestaten komme till stånd, syntes folkskollärarnas pensionsinrättning böra från de öfriga kassorna åtnjuta bidrag till förvaltningskostnadernas bestridande med belopp, som någorlunda motsvarade förvaltningsbestyren inom de särskilda kassorna.

Öfverlämnande till Kungl. Maj:ts afgörande, med hvilka belopp arfvodena till direktionens ordförande och ledamöter borde utgå, framlade direktionen i enlighet med angifna grunder förslag till en för samtliga kassorna gemensam ny lönestat. Därjämte hemställde direktionen, att föreskrifter måtte lämnas, med huru stor procent af förvaltningskostnaderna i deras helhet enhvar af de särskilda kassorna skulle bidraga till bestridande af samma kostnader. Direktionen föreslog i detta afseende för folkskollärarnas pensionsinrättning 36 procent, för folkskollärarnas änke- och pupillkassa 15 procent, för elementarlärarnas änke- och pupillkassa 15 procent, för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt 18 procent, för lasarettsläkarnas pensionskassa 8 procent och för döfstumlärarnas pen-

sionsanstalt jämväl 8 procent. I enlighet därmed borde ock, efter direktionens mening, erforderliga statsbidrag anvisas.

Vidare hemställde direktionen, att för åtnjutande af föreslagna löneförmåner måtte i tillämpliga delar få gälla enahanda villkor och bestämmelser, som i sådant afseende föreskrifvits beträffande statskontoret. Direktionen ansåg sig därvid böra särskildt framhålla, *dels* att löntagare måtte i afseende å rätt till ålderstillägg få tillgodoräkna sig den tid, som före den föreslagna statens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, äfvensom att, därest till kassör befordrades vid pensionsanstalterna anställd bokhållare, som intjänat flera ålderstillägg, det måtte medgifvas honom att i samma afseende räkna sig till godo sin tjänstetid såsom ordinarie bokhållare, dock ej längre tid än 10 år, *dels* att, därest direktionens förslag om inrättande af nya ordinarie tjänster vunne bifall och till dessa befattningar utnämndes personer, som förut på förordnande eller eljest ombesörjt med befattningarna förenade göromål, jämväl sådan föregående anställning måtte i förevarande afseende få tillgodoräknas dem såsom ordinarie tjänstetid, *dels* att sekreteraren och ombudsmannen måtte äga rättighet att under sjukdom samt under meddeladt förordnande att uppehålla verkställande direktörens och kamrerarens tjänst bibehålla intill två tredjedelar af sitt arfvode, dock att sådan rättighet icke finge vid sjukdomsförfall utsträckas till längre tid än ett år, *dels* att årlig semesterledighet borde tillkomma verkställande direktören och kamreraren samt kassören enhvar med en och en half månad, hvar och en af bokhållarna med en månad, det kvinnliga skrifbiträdet likaledes med en månad och vaktmästaren med 14 dagar.

Det påpekades därjämte, att den i nådiga brefvet den 31 maj 1888, angående gemensam lönestat för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa och elementarlärarnas änke- och pupillkassa, stadgade rätt för ordinarie tjänsteman till *pension* från folkskollärarnas pensionsinrättning komme att — i händelse direktionens mening i detta hänseende blefve godkänd — upphöra med den nya lönestatens införande och i sådant afseende framdeles gälla enahanda föreskrifter som för statskontoret.

I sistnämnda nådiga bref hade tillika meddelats bestämmelser om rätt till pension från elementarlärarnas änke- och pupillkassa för tjänstemäns och vaktmästares änkor och barn, hvilka bestämmelser blifvit i viss mån ändrade genom nådiga kungörelsen den 18 november 1904 (angående tillämpning af vissa bestämmelser i reglementet för sistnämnda kassa af den 11 oktober 1878).

Med erinran att på Kungl. Maj:ts pröfning vore beroende förslag till

nytt reglemente för elementarlärarnas änke- och pupillkassa, enligt hvilket andra grunder för delaktighet och pensionering vore afsedda att tillämpas, hemställde direktionen om sådana ändringar och tillägg i nämnda förslag, att *dels* sekreterar- och ombudsmannabefattningen, som vore afsedd att upphöra såsom ordinarie tjänst, blefve utesluten från delaktighet i kassan, *dels* åt de två ifrågasatta ordinarie bokhållartjänsterna bereddes sådan delaktighet *och dels* delaktighetsbeloppen för samtliga ordinarie tjänster bestämdes till respektive löners och ålderstilläggs sammanlagda belopp eller — därest i det föreslagna nya reglementet stadgade maximum för delaktighet, 4,000 kronor, ansåges böra gälla äfven ifrågavarande tjänster — till de belopp, som med hänsyn därtill ansåges skäliga.

Under förutsättning åter, att det föreslagna nya reglementet för elementarlärarnas änke- och pupillkassa ej komme till stånd, syntes det direktionen, att ofvannämnda äldre bestämmelser borde ändras i enlighet med hvad då blifvit nämndt — dock utan hänsyn till föreslagna maximibelopp, 4,000 kronor — men med tillägg att, i fråga om beräknandet af pensionsbelopp, kassören, likasom verkställande direktören och kamreraren, skulle likställas med lektor samt de båda bokhållarna med andra ämneslärare.

Direktionen hemställde att, efter det ny stat blifvit fastställd, åt direktionen måtte uppdragas att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till reglementsändringar, som syntes däraf påkallas.

Statskontorets utlåtande 12/3 1908.

Genom remiss å direktionens skrifvelse af den 9 november 1907 anbefalldes statskontoret att, jämte afgifvande af förslag till arfvoden åt ordföranden och ledamöterna i direktionen, inkomma med underdånigt utlåtande i ärendet.

Den 12 mars 1908 afgaf statskontoret det infordrade utlåtandet.

Med hänsyn till den ökning de under direktionens förvaltning ställda anstalterna undergått sedan år 1889, hvilken ökning antogs komma att ytterligare stegras genom redan beslutade eller föreslagna åtgärder, och med åberopande jämväl af den allmänna prisstegringen sedan år 1889, ansåg sig statskontoret böra föreslå i arfvoden

åt direktionens ordförande	kronor	3,000: —
» ledamöterna à 2,400	»	4,800: —
Summa	kronor	7,800: —

Mot direktionens förslag i hvad det afsåg »*verkställande direktören och kamreraren*» samt *sekreteraren och ombudsmannen* hade statskontoret icke något att erinra. I fråga om *kassören* erinrade statskontoret, hurusom

direktionen ansett dennes slutaflöning böra sättas lika med räntmästarens i statskontoret eller till 7,300 kronor, inberäknadt 500 kronor i missräkningspenningar. Statskontoret anmärkte i detta hänseende, att kassörstjänsterna i de centrala ämbetsverken voro tjänster af andra graden endast vid arméförvaltningen (krigskassören), generalpoststyrelsen och statskontoret (räntmästaren). Enligt hvad statskontoret höll före, var orsaken till undantagsförhållandet beträffande dessa tre ämbetsverk uppenbarligen beroende på de mycket stora summor, som kassarörelsen hos dem i jämförelse med andra ämbetsverk årligen omfattade. Så uppgingo exempelvis — meddelade statskontoret — kassautgifterna enligt räntekammarens i statskontoret hufvudbok för år 1906 till 193,162,707 kronor 48 öre, under det att motsvarande summa för alla de sex kassor tillsammans, hvilka förvaltades af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, uppgingo till endast 10,178,148 kronor. I öfriga ämbetsverk, där kassör funnes, nämligen fångvårdsstyrelsen, marinförvaltningen, lotsstyrelsen, medicinalstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, kommerskollegium, öfverintendentsämbetet och postsparbanken, voro — anförde statskontoret vidare — kassörerna fullt likställda med eller åtminstone icke bättre ställda än första gradens tjänstemän, utom att de på vissa ställen åtnjöte missräkningspenningar. Statskontoret kunde icke finna, att hos folkskollärarnas pensionsinrättning större anledning än hos nyssnämnda ämbetsverk förefunnes att göra kassörstjänsten till en tjänst af högre lönegrad än den första. Skillnaden i aflöning mellan kassören och öfriga första gradens tjänstemän syntes hellre böra utgå i form af ett arfvode, hvilket lämpligen kunde benämnas missräkningspenningar och, såsom redan en gång på 1880-talet varit föreslaget, bestämmas till ett belopp af 1,000 kronor. På detta sätt skulle kassören hos folkskollärarnas pensionsinrättning både i afseende på missräkningspenningar och slutaflöning blifva likställd med kassörer i riksbanken. Därigenom skulle äfven vinnas, att kassörstjänsten, hvilken direktionen syntes finna mera ansvarsfull än bokhållartjänsterna, blefve för innehafvarna af dessa senare eftersträfvansvärd såsom en tjänst med bättre aflöning, vid hvars erhållande en förutvarande bokhållare finge behålla sin redan intjänade rätt till ålderstillägg, en förmån, som direktionen, åtminstone delvis, velat bereda sina bokhållare, men som inom statsförvaltningen endast förekomme vid förflyttning mellan tjänster af samma grad.

Statskontoret hemställde fördenskull, att i lönestaten måtte för kassören upptagas:

lön	kronor	1,700
tjänstgöringspenningar	»	1,500
missräkningspenningar	»	1,000
ortstillägg	»	300
fyra ålderstillägg à 500 kronor efter 5, 10 15 och 20 år	»	2,000
Summa	kronor	6,500

Det framhölls af statskontoret, att vid en jämförelse med staten af den 31 maj 1888 kassörens aflöningsförmåner, äfven efter statskontorets förslag, skulle blifva mera höjda än kamrerarens och vaktmästarens, vare sig man angåfve höjningen i kronor eller i procent af aflöningsförmånerna enligt nyssnämnda stat. Bifölles hvad statskontoret i afseende på kassören föreslagit, skulle icke erfordras något särskildt stadgande om rätt för bokhållare, som utnämndes till kassör, att i fråga om ålderstillägg tillgodoräkna sig sin tjänstetid såsom bokhållare eller viss del däraf.

Mot hvad direktionen i öfrigt föreslagit beträffande *bokhållarna* hade statskontoret intet att anmärka.

Det kvinnliga skrifbiträdet skulle enligt direktionens förslag flyttas på ordinarie stat med en slutaflöning af 2,400 kronor; hvarjämte, i afseende å rätten till ålderstillägg, direktionen föreslagit, att det dåvarande biträdet skulle få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstetid alltsedan år 1877. Utan att däremot göra någon invändning erinrade statskontoret emellertid om det utlåtande, statskontoret den 29 november 1907 afgifvit angående löneregleringskommitténs betänkande i fråga om fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter.

I afseende å de af direktionen för *vaktmästaren* föreslagna aflöningsförmånerna yttrade statskontoret, att det visserligen icke kunde förnekas, att den äfven under senaste året ännu alltjämt fortgående stegringen i lefnadskostnader skulle kunna påkalla sådana aflöningsförmåner, som af direktionen föreslagits. Men då genom löneregleringarna år 1907 vissa principer i detta hänseende måste anses hafva blifvit fastslagna, syntes man icke böra utan alldeles särskilda orsaker frångå dessa principer. Ifrågasättande huruvida, såsom direktionen förmenat, vaktmästaren vid folkskollärarnas pensionsinrättning toges i anspråk för verkets räkning mera än förste vaktmästaren i statskontoret, för hvilken en arbetstid af sex timmar om dagen dåmera vore bestämd, ansåg statskontoret, att direktionens vaktmästare borde vara fullt belåten, om han utan afdrag för fri bostad och vedbrand erhölle efter fem år samma kontanta aflönings-

förmåner som förste vaktmästaren i statskontoret eller tillsammans 1,500 kronor.

Statskontoret föreslog fördenskull, att vaktmästaren, jämte fri bostad och vedbrand, måtte erhålla följande aflöningsförmåner:

lön	kronor	900
tjänstgöringspenningar	»	450
ett ålderstillägg efter fem år	»	150
	Summa kronor	1,500

I fråga om de föreslagna särskilda *expensanslagen,* det ena till amanuenser och extra biträden å 4,000 kronor samt det andra till egentliga expenser å 6,000 kronor, uttalade statskontoret att, om meningen vore att båda beloppen skulle uppföras såsom bestämda anslag, det senare af dem måhända borde något ökas.

Vid framläggande af sitt förslag till aflöningsstat, slutande å 51,900 kronor, intog statskontoret däri alla ålderstillägg, som kunde ifrågakomma, med tillsammans 7,350 kronor, hvilket belopp statskontoret ansåg böra erhålla karaktären af förslagsanslag. Statskontoret framhöll att, därest dess förslag i afseende på kassören vunne afseende, vissa ändringar syntes böra göras i direktionens förslag till aflöningsvillkor, nämligen dels den ändringen att bokhållares rätt att efter förflyttning till kassörstjänsten tillgodoräkna sig viss del af sin tjänstetid såsom bokhållare icke behöfde särskildt omnämnas, dels ock den ändring att rätten till semester för kassören begränsades till samma tid som för bokhållarna eller en månad.

I fråga om tjänstemännens *pensionering* påpekade statskontoret, att direktionens förslag innebure, att pensionerna för såväl framtida som dåvarande tjänstinnehafvare vid kassorna skulle öfverflyttas å det i riksstaten uppförda förslagsanslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare. Statskontoret fäste i detta sammanhang uppmärksamheten på, att i det af Riksdagen beviljade anslaget till bidrag till folkskollärares pensionering sedan år 1889 ingått och ännu inginge 873 kronor såsom statsbidrag till bekostande af tjänstinnehafvarnas vid ifrågavarande kassor pensionering, med hvilket belopp således, under angifven förutsättning, sistberörda statsanslag borde minskas. Mot att enahanda föreskrifter som för statskontorets tjänstemän skulle gälla för tjänstemännen vid ifrågavarande kassor i afseende på deras pensionering hade statskontoret så mycket mindre något att erinra som vid uppgörande af lönestaten hänsyn tagits till att tjänstemännen vid kassorna hädanefter skulle komma att i likhet med statskon-

torets tjänstemän få vidkännas afdrag å sina löner enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension.

I fråga om pensioneringen af tjänstemännens änkor och barn hade direktionen alternativt föreslagit, att delaktighetsbeloppen för samtliga ordinarie tjänster skulle bestämmas till respektive löners och ålderstilläggs sammanlagda belopp, äfven när detta belopp öfverstege 4,000 kronor. Detta förslag syntes statskontoret icke kunna räkna på nådigt bifall. Då nämligen frågan om ombildning af lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa den 31 december 1907 föredrogs inför Kungl. Maj:t, yttrade föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet:

»Att åter, såsom från något håll yrkats, höja den öfre gränsen för delaktighetsbeloppet till 4,500 kronor, skulle i själfva verket vara detsamma som att upphäfva hvarje öfre gräns, då en sådan bestämmelse för närvarande skulle äga tillämpning blott på en enda delägare i kassan. Med anledning af hvad sålunda andragits, anser jag icke lämpligt att i berörda hänseende göra afvikelse från hvad sakkunniga föreslagit».

I proposition vid 1908 års Riksdag hade föreslagits ombildning af elementarlärarnas änke- och pupillkassa i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af sakkunniga uppgjorda grunder, sådana de af departementschefen förordats. Möjligheten att för »verkställande direktörens» räkning höja det i reglementet stadgade maximum för delaktighet, 4,000 kronor, syntes statskontoret således få anses utesluten.

Mot hvad direktionen eljest alternativt föreslagit hade statskontoret intet annat att erinra än att kassören borde likställas med bokhållarna. Då vid den utredning angående elementarlärarnas änke- och pupillkassa, som blifvit gjord af särskildt tillkallade sakkunniga, och som åberopades i nyssberörda proposition, de ifrågasatta ändringarna icke kunnat förutses, borde direktionen få i uppdrag att låta genom sakkunnig person verkställa beräkning af de kostnader, som blefve erforderliga till följd af nu föreslagna förändringar, och därefter inkomma med underdånigt förslag i frågan.

I fråga om den ökning i förvaltningsbidrag från de särskilda kassorna, som, under förutsättning att folkskollärarnas pensionsinrättning själf bure 36 procent af förvaltningskostnaderna, erfordrades, om statskontorets förslag till stat och direktionens förslag till fördelning antoges, åberopade statskontoret följande tabell.

	Del i hela kostnadssumman, 51,900 kronor.		Nu utgående förvaltningsbidrag.	Erforderlig ökning.
	%	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Folkskollärarnas änke- och pupillkassa	15	7,785	3,600	4,185
Elementarlärarnas änke- och pupillkassa	15	7,785	5,000	2,785
Småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt	18	9,342	6,800	2,542
Lasarettsläkarnas pensionskassa	8	4,152	3,250	902
Döfstumlärarnas pensionsanstalt	8	4,152	3,500	652
Summa	64	33,216	22,150	11,066

Statskontororet förklarade sig emellertid icke hafva kunnat ingå i någon pröfning af direktionens förslag till grunder för fördelningen af kostnaderna. Beträffande bidrag af statsmedel till sagda kostnader syntes särskilda åtgärder endast erfordras i fråga om elementarlärarnas änke- och pupillkassa. Beträffande den största af de sex kassorna eller folkskollärarnas pensionsinrättning innefattade visserligen det till denna inrättning ingående statsanslag icke något bidrag till förvaltningskostnadernas bestridande. Till detta ändamål hade däremot Riksdagen anvisat räntan å pensionsinrättningens grundkapital, och då detta kapital redan år 1876 placerats i välbelägen fastighet i hufvudstaden, syntes man, till följd af stegringen i fastighetsvärden i Stockholm, kunna antaga, att det för förvaltningskostnader afsedda beloppet vuxit i jämbredd med behofvet. Jämlikt reglementet den 13 november 1903 för lasarettsläkarnas pensionskassa utginge statsbidrag till nämnda kassa endast i form af års- eller tilläggsafgifter för vissa lasarettsläkare. De för döfstumlärarnas pensionsanstalt erforderliga kostnader bestriddes enligt anstaltens reglemente genom afgifter af vederbörande skoldistrikt och tjänstinnehafvare samt genom fyllnadsbidrag af staten. Det för detta ändamål under tionde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag hade dittills icke behöft anlitas och syntes således icke behöfva ökas. Hvad beträffade småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt skulle äfven de för denna anstalts ändamål erforderliga kostnader, enligt dess reglemente, bestridas genom afgifter af vederbörande skoldistrikt och lärare samt genom fyllnadsbidrag af staten. Något anslag funnes icke därför anvisadt, men Riksdagen hade för hvarje särskildt år medgifvit Kungl. Maj:t rätt att bestämma kostnaden för förvaltningen samt att, i den mån anstaltens utgifter icke kunde bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderliga belopp af tillgängliga statsmedel såsom förskott att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året

inginge, eller, därest dessa afgifter skulle för året befinnas därtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen. Då afgifterna dittills lämnat öfverskott, så att någon anmälan om ersättning icke behöft göras, syntes vidare åtgärd i afseende på statsbidrag till denna kassa icke erfordras.

Af uppgifter, som meddelats i propositionen nr 147 vid 1907 års Riksdag angående förhöjning af pensionsbeloppen från folkskollärarnas änke- och pupillkassa, framginge, att äfven efter vidtagande af de åtgärder, som föreslagits eller omtalats i det utdrag af statsrådsprotokollet, som bifogats denna sedermera af Riksdagen godkända proposition, sistnämnda kassa måste anses äga ett kapitalöfverskott af mera än 200,000 kronor. Under sådana förhållanden borde statsanslaget till denna kassa icke behöfva höjas för att möjliggöra en ökning af dess bidrag till förvaltningskostnaderna med 4,185 kronor. Däremot syntes elementarlärarnas änke- och pupillkassa behöfva ökadt statsanslag för ifrågavarande ändamål, eftersom, enligt kungl. propositionen nr 45 till 1908 års Riksdag, alla kassans tillgångar vore tagna i anspråk för där angifna ändamål. I statsanslaget till denna kassa inginge ett belopp af 5,000 kronor till förvaltningskostnadernas bestridande. Detta belopp, som årligen levererades från elementarlärarnas änke- och pupillkassa till folkskollärarnas pensionsinrättning såsom aflönings- och förvaltningsbidrag, skulle, vid bifall till statskontorets förslag, behöfva ökas till 7,785 kronor. Det syntes emellertid statskontoret vara en onödig omgång, att beloppet ansloges till *en* kassa och sedan från denna levererades till en annan. Redigare vore utan tvifvel att låta ifrågavarande anslag ingå i det riksstatsanslag, som i öfrigt anvisades åt folkskollärarnas pensionsinrättning. Af nu ifrågavarande anslag syntes då lämpligen det till ålderstillägg erforderliga förslagsanslaget, 7,350 kronor, böra anses utgöra en del.

Då det nuvarande anslaget till bidrag till folkskollärarnas pensionsinrättning borde minskas med 873 kronor, som dittills utgått såsom statsbidrag till bekostande af tjänstinnehafvarnas pensionering, blefve, med hänsyn till hvad förut anförts, den erforderliga nettoökningen 6,912 kronor.

Med stöd af det anförda hemställde statskontoret

att det i riksstaten under tionde hufvudtiteln uppförda bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. måtte minskas med ett belopp af 5,000 kronor, hittills afsedt för förvaltningskostnadernas bestridande;

att det i riksstaten under tionde hufvudtiteln uppförda bidrag till folkskollärares pensionering måtte minskas med ett belopp af 873 kronor,

hittills afsedt till bekostande af tjänstinnehafvarnas vid ifrågavarande kassa egen pensionering;

att däremot sistnämnda anslag måtte ökas med 7,785 kronor, förvaltningsbidrag för elementarlärarnas änke- och pupillkassa, däraf *förslagsanslag* 7,350 kronor till ålderstillägg; samt

att de bidrag till förvaltningskostnadernas bestridande, som folkskollärarnas pensionsinrättning erhölle från öfriga kassor, måtte höjas, så att de komme att utgöra: för folkskollärarnas änke- och pupillkassa 7,785 kronor, för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt 9,342 kronor, för lasarettsläkarnas pensionskassa 4,152 kronor och för döfstumlärarnas pensionsanstalt 4,152 kronor.

Efter remiss afgaf direktionen den 5 september 1908 underdånigt utlåtande i ärendet och yttrade därvid, bland annat, följande. Direktionens utlåtande $^5/_9$ 1908.

Mot direktionens förslag till aflöning af *kassörstjänsten* hade statskontoret anfört, att skäl ej syntes förefinnas att sätta aflöningen högre än såsom för en tjänst af första graden. Under det att direktionen föreslagit lön 2,600 kronor jämte fyra ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, missräkningspenningar 500 kronor och ortstillägg 400 kronor eller tillhopa 5,300 kronor, oberäknadt ålderstilläggen, hade sålunda statskontoret föreslagit lön 1,700 kronor jämte ålderstillägg i likhet med direktionen, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, missräkningspenningar 1,000 kronor och ortstillägg 300 kronor eller tillhopa endast 4,500 kronor utom ålderstillägg. Enligt statskontorets förslag skulle således den egentliga lönen, ortstillägget däri inbegripet, utgöra endast $^4/_9$ af aflöningssumman, hvilket enligt direktionens åsikt måste anses såsom en synnerligen otillfredsställande proportion.

Hvad till en början anginge statskontorets förslag att bestämma missräkningspenningarna till ett så högt belopp som 1,000 kronor årligen, motiverade statskontoret detsamma därmed, att kassören i berörda hänseende borde likställas med kassörer i riksbanken. Detta skäl syntes dock så mycket mindre kunna anses hållbart, som de kassören vid pensionsanstalterna tillhörande tjänståligganden ej vore af den art, att de kunde anses böra föranleda beviljandet af missräkningspenningar i samma grad som för en riksbankskassör. För öfrigt utginge enligt den för statskontoret gällande lönestat missräkningspenningar till där anställda tjänstemän — med hvilka pensionsanstalternas kassör hellre syntes kunna i förevarande hänseende jämföras än med riksbankskassör — med allenast 500 kronor eller samma belopp, som direktionen föreslagit. Direktionens berörda förslag, såsom mera lämpadt efter de vid pensionsanstalterna rådande för-

hållanden och jämväl mera öfverensstämmande med de vanliga reglerna beträffande förhållandet mellan den fasta lönen och öfriga aflöningsförmåner, syntes därför böra gifvas företräde framför statskontorets.

Såsom grund för de betydliga nedsättningar, statskontoret funnit skäligt tillstyrka i de för kassören föreslagna löneförmåner i öfrigt, hade statskontoret anfört, bland annat, att kassörstjänsterna vore tjänster af andra graden endast vid tre uppgifna centrala ämbetsverk, och att orsaken till undantagsförhållandet hos dessa ämbetsverk uppenbarligen vore de mycket stora summor, som kassarörelsen hos dem omfattade i jämförelse med andra ämbetsverk. Direktionen ifrågasatte, huruvida angifna måttstock på omfattningen af det med en kassörstjänst förenade arbete vore synnerligen tillförlitlig. Enligt direktionens mening borde ock komma i betraktande det antal olika poster, i hvilka kassautgifterna utgått, och i hvad mån kassautgifterna skett kontant. Särskildt hvad anginge kontanta utbetalningar hade direktionen anledning antaga, att kassarörelsen vid pensionsanstalterna vore minst lika omfattande som hos statskontoret. Det framhölls därjämte af direktionen, hurusom genom den alltjämt fortgående ökningen af antalet delägare i pensionskassorna och således jämväl antalet pensionärer äfvensom genom fondernas ständiga tillväxt äfven den egentliga kassarörelsens omfattning allt fort ökades.

Hvad anginge fondernas tillväxt hade denna under det senaste räkenskapsåret (år 1907) utgjort i det närmaste 2,000,000 kronor eller, noga angifvet, 1,980,485 kronor 10 öre, hvadan fonderna, som vid slutet af år 1906 utgjorde 28,133,475 kronor 88 öre, vid slutet af år 1907 stigit till 30,113,960 kronor 98 öre.

I afseende å kassörsgöromålen ansåg sig direktionen böra särskildt framhålla att, då i allmänhet en kassör endast hade att verkställa utbetalning af förut till siffran granskade och godkända belopp, kassören vid pensionsanstalterna ålåge att, beträffande de oftast förekommande likviderna eller pensionsutbetalningarna, jämväl ansvara för riktigheten af hvarje utbetalning. Honom ålåge sålunda att tillse, ej allenast att det pensionsbelopp, som utbetalades, öfverensstämde med pensionsbrefvet, utan ock att för pensions utbekommande föreskrifna förutsättningar förelåge och vore vederbörligen intygade. Huru omfattande denna kassörens granskningsskyldighet vore, framginge i någon mån af antalet verifikationsfolier i räkenskaperna. Detta antal utgjorde för år 1907 14,981. Kassören hade emellertid, såväl för det dåvarande som enligt direktionens ifrågavarande förslag, att ombesörja, förutom bestyren med den egentliga kassarörelsen, tillika en hel del för en kassörstjänst eljest mer eller mindre främmande göromål af kräfvande och ansvarsfull beskaffenhet. I detta hänseende

framhölls af direktionen det omfattande arbetet med förande af liggare öfver delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning och folkskollärarnas änke- och pupillkassa samt öfver extra afgifter i folkskollärarnas pensionsinrättning äfvensom granskning af årsuppgifterna och verkställande, i enlighet därmed, af debitering af pensionsafgifter till nämnda kassor. Detta arbete hade för öfrigt till följd af de i samband med den nya löneregleringen för folkskollärarkåren ändrade bestämmelserna rörande beräkningen af afgifterna till folkskollärarnas pensionsinrättning blifvit i betydlig grad försvåradt. För att i någon mån belysa detta arbetes omfattning anförde direktionen, att enligt den senast verkställda debiteringen de ordinarie pensionsafgifterna till folkskollärarnas pensionsinrättning uppginge till 764,523 kronor 75 öre, fördelade på 7,957 delägare, och de extra pensionsafgifterna till samma pensionsinrättning till 27,965 kronor 55 öre, fördelade på 569 poster. Afgifterna till folkskollärarnas änke- och pupillkassa uppginge — oberäknadt s. k. innehållna afgifter — till 240,233 kronor 39 öre, fördelade på 5,311 delägare. Summan af pensionsafgifter till sistnämnda två kassor utgjorde således 1,032,722 kronor 69 öre, fördelade på 13,837 poster.

Beträffande statskontorets anmärkning att, vid en jämförelse med gällande lönestat af år 1888, kassörens aflöningsförmåner skulle, äfven enligt statskontorets förslag, blifva mera höjda än såväl kamrerarens som vaktmästarens, framhöll direktionen, att aflöningen för kassörstjänsten redan i nämnda stat vore tämligen knappt tillmätt i förhållande till göromålen, äfvensom att den starka stegringen i arbetet med af direktionen förvaltade kassor varit särskildt kännbar just för kassören. Detta förhållande syntes tydligen framgå af den lämnade redogörelsen för hans tjänståligganden samt af den alltjämt fortsatta ökningen af antalet delägare i kassorna m. m. Vid en jämförelse mellan kassörens löneförmåner enligt direktionens och statskontorets olika förslag samt kassörernas löneförmåner i ett par nyligen omreglerade verk, nämligen riksbanken samt civilstatens änke- och pupillkassa, framginge, att — under det ej osannolika antagande att ålderstillägg å kassörstjänsten ej intjänats genom föregående tjänstgöring såsom bokhållare — den vid folkskollärarnas pensionsinrättning m. fl. pensionsanstalter anställda kassören skulle enligt statskontorets förslag först efter 20 år komma i åtnjutande af samma aflöning som kassören i civilstatens änke- och pupillkassa nådde redan efter 15 år och kassör i riksbanken till och med efter 10 år.

Den kassören hos direktionen tillkommande lön — detta ord taget i inskränkt mening — skulle enligt statskontorets förslag komma att högst väsentligt understiga kassörernas i de båda andra verken löner och, äfven

sedan alla ålderstilläggen intjänats, ändock understiga dessa senare med 300 kronor. I detta sammanhang påpekades, att kassören i civilstatens änke- och pupillkassa ej hade att lämna bidrag till sin egen pensionering, äfvensom att kassörer i riksbanken hade goda utsikter till befordran.

Hvad anginge direktionens förslag om rätt för bokhållare att vid befordran till kassör få i viss mån tillgodoräkna sig intjänta ålderstillägg å den förra anställningen, hade statskontoret erinrat, att en dylik rätt ej inom statsförvaltningen plägade förekomma annat än vid förflyttning mellan tjänster inom samma lönegrad. Den af direktionen i förevarande afseende föreslagna anordning sammanhängde emellertid med den i direktionens förslag till lönestat genomförda grundsats att, under det slutaflöningarna för kassörs- och bokhållartjänsterna sattes lika med slutaflöningarna för motsvarande tjänstegrader inom andra verk, begynnelseaflöningarna i allt fall sattes lägre. Då det skulle kunna inträffa, att en bokhållare, som intjänat alla ålderstilläggen, blefve befordrad till kassör, för hvilken tjänst begynnelseaflöningen enligt direktionens förslag vore lägre än aflöningen i högsta lönegraden för en bokhållartjänst, hade direktionen, för att undgå att befordran skulle leda till en, låt vara öfvergående, minskning i inkomster, sett sig nödsakad föreslå berörda rätt att i viss mån bibehålla å en lägre tjänstegrad intjänta ålderstillägg. Enär denna anordning sålunda hade sin fulla förklaring af inom kassorna rådande befordringsmöjligheter och nära sammanhängde med direktionens därefter afpassade förslag till lönestat, kunde direktionen ej finna annat än att samma anordning vore att förorda, äfven om densamma skulle hafva karaktären af ett undantagsförhållande.

Direktionen erinrade för öfrigt, att liknande anordningar, som den af direktionen föreslagna, ej vore främmande för statsförvaltningen i öfrigt. Så stadgades i nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk, att, därest ordinarie adjunkt, som befordrades till lektor, redan intjänat högre aflöning än lektors begynnelseaflöning, honom skulle omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg såsom lektor, att hans aflöning i nämnda fall blefve lika hög som den aflöning, han senast åtnjutit såsom adjunkt m. m. I nyligen fastställd stat för telegrafverket föreskrefves att, om tjänsteman befordrades från en befattning till annan, hvars begynnelseaflöning vore lika med eller lägre än den aflöning, som han vid tiden för förflyttningen uppbure, han finge kvarstå i innehafvande aflöningsklass och ägde för uppflyttning i närmast högre klass tillgodoräkna sig hela den tid, han innehaft aflöning efter närmast lägre klass; och i det af 1907 års kommission afgifna förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid

postverket, § 3, funnes stadgadt, att tjänsteman ägde vid befordran genast tillträda den nya befattningens begynnelseaflöning, därest denna vore högre än den aflöning han senast uppburit. Eljest ägde han att i fråga om aflöningsförhöjning i den nya befattningen tillgodoräkna sig den tid intill 3 kalenderår, hvarunder han i ena eller andra befattningen innehaft den aflöning, som utgått vid befordringstillfället.

Direktionen förklarade sig i allo vidhålla sitt förslag till lönestat för kassörstjänsten. Skulle emellertid, oaktadt hvad anförts, kassörstjänsten komma att hänföras till en första gradens tjänst, borde den nuvarande innehafvaren af denna befattning äga att, i likhet med hvad som föreslagits för bokhållarna, i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han från och med år 1893 innehaft förordnande å bokhållartjänsten i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Hvad anginge *bokhållartjänsterna* hade statskontoret ej haft annan erinran mot direktionens förslag än i afseende å tjänstinnehafvarnas rätt att vid befordran till kassör bibehålla intjänta ålderstillägg; och åberopade direktionen därutinnan hvad som anförts rörande kassörstjänsten.

Utan att göra någon invändning mot direktionens förslag till aflöning åt *det kvinnliga skrifbiträdet* hade statskontoret emellertid till jämförelse åberopat sitt eget, i anledning af löneregleringskommitténs betänkande afgifna förslag beträffande aflöningsförmåner åt två kvinnliga kontorsskrifvare hos statskontoret, en å kansliet och en å riksbokslutsbyrån. Detta förslag upptoge lön för dem hvardera med 900 kronor, således samma belopp som direktionen jämväl för sin del föreslagit, tjänstgöringspenningar med 600 kronor för kontorskrifvaren å kansliet och 800 kronor för kontorsskrifvaren å riksbokslutsbyrån — hvilket sistnämnda belopp direktionen äfvenledes föreslagit — äfvensom för båda kontorsskrifvarna två ålderstillägg à 150 kronor efter respektive 5 och 10 år. Direktionen, som därförutom föreslagit ett ortstillägg å 100 kronor och ytterligare två ålderstillägg à 150 kronor efter 15 och 20 år, hade funnit det billigt, att jämväl det kvinnliga skrifbiträdet i någon mån komme i åtnjutande af enahanda bidrag, som under rubriken ortstillägg föreslagits för öfriga i staten uppförda ordinarie tjänstinnehafvare; och hade de föreslagna fyra ålderstilläggen till någon del föranledts af det högeligen önskvärda att kunna vid pensionsinrättningen för längre tid bibehålla ett dugligt skrifbiträde. Med hänsyn till de mångahanda bestyr, skrifbiträdet hade sig anförtrodda, syntes för öfrigt dessa löneförmåner ingalunda kunna anses för höga.

Vidkommande *vaktmästaren* hade statskontoret ansett direktionens aflöningsförslag i denna del tåla någon nedsättning och hade sålunda i stället för af direktionen föreslagna 950 kronor i lön och 500 kronor i

tjänstgöringspenningar förordat respektive 900 kronor och 450 kronor. I afseende därå hade statskontoret erinrat, hurusom genom de senaste löneregleringarna vissa principer i förevarande hänseende måste anses hafva fastslagits, och att i enlighet med dessa förste vaktmästare inom åtskilliga andra verk åtnjöte lika eller till och med lägre löneförmåner än de af statskontorets föreslagna och detta med en daglig tjänstgöring af ända till 7 timmar. Däremot ville direktionen framhålla att, då den vid pensionsanstalterna anställda vaktmästarens tjänstgöring ej vore begränsad till någon viss tid dagligen, han otvifvelaktigt måste anses vara af sin tjänst mera bunden än en annan vaktmästare med bestämd daglig tjänstgöringstid. Förutom den tillsyn öfver pensionsinrättningens fastighet, för hvilken han åtnjöte fri bostad och vedbrand, hade han att såsom ende vaktmästare ensam ansvara för den vakthållning helg- och söckendagar dygnet om, som eljest i vissa ämbetsverk plägade i tur och ordning fullgöras af där anställd vaktmästarpersonal. En sådan vakthållning vore i detta fall så mycket mera nödvändig som inom pensionsinrättningens lokaler förvarades ej endast arkiv, matriklar och liggare m. m. dylikt samt, åtminstone tidvis, ej obetydliga kontanta belopp, utan ock pensionskassornas samtliga värdehandlingar. Vaktmästaren hade likaledes att dagligen hämta och aflämna post, hvilken i synnerhet vid tider för pensionsutbetalningar kunde vara mycket omfattande, äfvensom att från banker afhämta eller dit aflämna kontanta medel, som stundom kunde uppgå till högst afsevärda belopp. För dessa uppdrag åtnjöte han ingen särskild ersättning.

En jämförelse med de löneförmåner, som tillkomme vaktmästare vid riksbankens hufvudkontor i Stockholm — undantagandes öfvervaktmästaren, som tillika vore brandmästare, och vice brandmästaren — syntes direktionen gifva vid handen, att de af direktionen föreslagna aflöningsförmånerna ingalunda kunde anses öfverdrifna. En sådan vaktmästare i riksbanken kunde nämligen efter 10 års tjänstgöring uppnå en aflöning af 1,800 kronor — för att ej nämna den särskilda ersättning, som för postbefordran eller inkasseringsuppdrag därutöfver tillkomme ett flertal riksbanksvaktmästare — under det att den vid pensionsanstalterna anställda vaktmästaren enligt direktionens förslag ej skulle komma i åtnjutande af högre aflöning än 1,600 kronor.

Direktionen framhöll, att den af direktionen framlagda lönestaten endast med 900 kronor öfverstege den af statskontoret föreslagna, hvilken skillnad hufvudsakligen grundades därå, att direktionen i motsats till statskontoret uppfört kassörstjänsten såsom en andra gradens tjänst.

Då, hvad anginge *änke- och barnpensioneringen,* det af särskildt tillkallade sakkunniga utarbetade förslag till nytt reglemente för elementar-

lärarnas änke- och pupillkassa, i hvilken de vid pensionsanstalterna anställda tjänstemän vore delaktiga, ej kunnat genomföras, syntes vid utarbetandet af det nya förslag, som tillärnades, erforderliga bestämmelser böra inrymmas om delaktighet för de i den föreslagna staten upptagna ordinarie tjänsterna med undantag af det kvinnliga skrifbiträdet.

För den händelse åter att gällande reglemente för elementarlärarnas änke- och pupillkassa skulle komma att äga bestånd under längre eller kortare tid efter den föreslagna lönestatens trädande i kraft, åberopade direktionen hvad i dess afgifna underdåniga förslag i sådant hänseende anförts.

Direktionen hade låtit genom sakkunnig person beräkna den ökade kostnad för statsverket, som skulle uppkomma genom de i lönestaten upptagna tjänsternas delaktighet i elementarlärarnas änke- och pupillkassa efter löners och ålderstilläggs sammanlagda belopp. Denna beräkning utvisade, att nämnda ökade kostnad skulle utgöra 180 kronor årligen. Direktionen erinrade i detta sammanhang, att för närvarande för ifrågavarande ändamål utginge ett årligt statsbidrag af 280 kronor, hvilket inginge i det öfriga statsanslaget till elementarlärarnas änke- och pupillkassa. Då emellertid nyssberörda beräkning endast vore och kunde vara af mera provisorisk natur, enär flertalet i staten upptagna tjänster vore obesatta, hemställde direktionen, att densamma måtte lämnas tillfälle att efter ny stats fastställande inkomma med noggrannare beräkning af kostnaderna för änke- och barnpensioneringen.

Hvad anginge fördelningen af kostnaderna, de särskilda kassorna emellan, i och för den nya lönestaten, hade statskontoret föreslagit, att det till elementarlärarnas änke- och pupillkassa i statsanslag utgående belopp, för närvarande 5,000 kronor, till förvaltningskostnader, hvilken summa årligen levererades från elementarlärarnas änke- och pupillkassa till folkskollärarnas pensionsinrättning, skulle efter erforderlig ökning hädanefter direkt ingå i riksstatsanslaget till folkskollärarnas pensionsinrättning, en anordning, som statskontoret ansåge lända till större reda än den nuvarande. Direktionen kunde dock ej finna annat än att, då ifrågavarande anslag vore afsedt för elementarlärarnas änke- och pupillkassa, detsamma lämpligast borde i riksstaten upptagas såsom tillkommande nämnda kassa. I afseende därå — och med tillämpning af statskontorets beräkning af det belopp, hvarmed kassan skulle hafva att bidraga till förvaltningskostnaden i det hela, eller 7,785 kronor — hemställde direktionen, att till kassan för berörda ändamål måtte anslås ett till 8,000 kronor afrundadt belopp med förpliktelse för kassan att sedermera ansvara för sin andel af förvaltningskostnaden i dess helhet.

Hvad beträffade de bidrag till förvaltningen, som borde utgå från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt, syntes desamma böra bestämmas till någorlunda afrundade tal. Med tillämpning däraf borde nämnda kassor bidraga med exempelvis följande belopp: småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt med 10,000 kronor samt lasarettsläkarnas pensionskassa och döfstumlärarnas pensionsanstalt med 4,500 kronor hvardera. Folkskollärarnas änke- och pupillkassas bidrag borde bestämmas till 8,000 kronor.

Genom nådig remiss den 31 december 1908 öfverlämnades direktionens underdåniga skrifvelse af den 9 november 1907 jämte de i anledning af densamma afgifna underdåniga yttranden till löneregleringskommittén med anmodan till kommittén att i ärendet afgifva underdånigt utlåtande.

Direktionens skrifvelse 30/1 1909.

Uti underdånig skrifvelse den 30 januari 1909 framhöll sedermera direktionen önskvärdheten af att den föreslagna löneregleringen och omorganisationen snarast möjligt komme till stånd. I afseende å behofvet af förstärkt tjänstepersonal påpekade därvid direktionen att, sedan den framlagt sitt förslag, ännu en omständighet tillkommit, som gjorde berörda förstärkning ännu mera behöflig, nämligen den genom landtränteriernas indragning nödvändiggjorda ändrade anordning för pensionsutbetalningar. Vare sig nämnda utbetalningar komme att verkställas af pensionskassorna själfva eller delvis ombesörjas genom postsparbanken, skulle det förändrade utbetalningssättet komma att i högst väsentlig mån öka tjänstemännens arbete.

Genom remiss den 10 februari 1909 öfverlämnades ifrågavarande skrifvelse till löneregleringskommittén för att biläggas handlingarna i det under den 31 december 1908 remitterade ärendet angående ny organisation af den under direktionen anställda tjänstepersonal.

Löneregleringskommittén har den 14 juli 1910 afgifvit underdånigt betänkande i ärendet, och hafva på grund af nådiga remisser såväl direktionen den 17 september 1910 som statskontoret den 17 februari 1911 ånyo yttrat sig i förevarande ämne, och har statskontoret därvid jämväl haft att taga i öfvervägande en af direktionen i underdånig skrifvelse den 19 oktober 1910 gjord framställning beträffande förvaltningen af lärarinnornas pensionsanstalt.

Jag anhåller nu att få i anslutning till kommitténs särskilda förslag redogöra för innehållet i de däröfver afgifna yttrandena och därvid angifva min ståndpunkt i hvarje särskild fråga. Jag vill emellertid redan nu tillkännagifva, att den stat för folkskollärarnas pensionsinrättning, som jag i det följande kommer att förorda, i allmänhet ansluter sig till hvad löneregleringskommittén härutinnan hemställt, och vill jag, till ledning för den kommande föredragningen, här meddela det förslag till stat, som af kommittén framlagts:

	Kronor				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Ortstillägg	Summa	
Direktionens ordförande, arfvode	—	—	—	2,500	
En direktionsledamot, arfvode	—	—	—	2,000	
En dito, dito	—	—	—	2,000	
En verkställande direktör, med skyldighet att jämväl bestrida kamrerargöromål	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
En ombudsman, arfvode[1]	—	—	—	3,000	
En kassör	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
En manlig bokhållare	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
En kvinnlig bokhållare	1,100	900	200	2,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
Transport	—	—	—	29,600	

[1]) Under tjänstledighet på grund af sjukdom eller vid förordnande att uppehålla verkställande direktörens tjänst må ombudsmannen, efter direktionens beprövande, bibehålla intill två tredjedelar af sitt arfvode, vid sjukdomsförfall dock ej under längre tid än ett år.

	Kronor				
	Lön	Tjänstgörings-penningar	Ortstillägg	Summa	
Transport	—	—	—	29,600	
Ett kvinnligt skrifbiträde ...	600	450	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
En vaktmästare[2])	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Alderstillägg, förslagsvis.....	—	—	—	2,100	
Till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden samt flitpenningar åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare	—	—	—	5,000	
Till expenser, förslagsvis ...	—	—	—	6,000	
Summa	—	—	—	45,100	

Direktionens medlemmar. (Jmf. sidd. 24, 26.)

Beträffande till en början pensionsinrättningens direktion har kommittén, efter omnämnande att direktionen består af en ordförande och två ledamöter, och under erinran, hurusom direktionens arfvoden ökats med tillkomsten af nya pensionsinrättningar, yttrat följande:

»Kommittén inser nogsamt, hvilka kraf en så omfattande och tillika så specialiserad förvaltning som den nu ifrågavarande ställer på direktionens ordförande och ledamöter, äfvensom innebörden af det på dem hvilande ansvar.

»Enär emellertid arfvodena till direktionens ordförande och ledamöter, allt efter som området för och omfattningen af deras verksamhet och åliggande ökats, gång efter annan och senast i anledning af döfstumlärarnas pensionsanstalts tillkomst blifvit förhöjda, har kommittén — äfven för den händelse att förvaltningen kommer att utsträckas till en eller annan ny pensionsanstalt — ansett det kunna vara tillfyllest, om de nuvarande arf-

[2]) För tillsyn öfver folkskollärarnas pensionsinrättnings fastighet äger vaktmästaren åtnjuta fri bostad jämte bränsle.

vodena afrundas uppåt, för direktionens ordförande till 2,500 kronor och för hvar och en af de båda ledamöterna till 2,000 kronor.

»Kommittén hemställer alltså, att arfvode må utgå till direktionens ordförande med 2,500 kronor och till en hvar af direktionens två ledamöter med 2,000 kronor.»

Direktionen har i sitt senaste yttrande inskränkt sig till att endast erinra om statskontorets ursprungliga förslag i denna del af frågan, i hvilket statskontoret hemställt, att arfvoden till styrelseledamöterna skulle utgå med 3,000 kronor till ordföranden och 2,400 kronor till hvardera af öfriga ledamöterna. Statskontoret åter har härom i sitt senare utlåtande anfört följande:

»När löneregleringskommittén afgaf sitt ofvanberörda betänkande, utgick arfvode till ordföranden i direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning med 2,350 kronor och till en hvar af ledamöterna med 1,850 kronor om året. Sedan dess har enligt nådigt bref den 3 februari 1911 ordförandens arfvode ökats med 300 kronor och hvarje ledamots med 225 kronor för förvaltningen af lärarinnornas pensionsanstalt, så att ordföranden för närvarande uppbär 2,650 kronor och hvarje ledamot 2,075 kronor om året. Då de arfvoden, som nu i staten fastställas, böra anses definitiva för en tid framåt, äfven om förvaltningen kommer att utsträckas till en eller annan ny pensionsanstalt, i hvilket hänseende statskontoret erinrar, att redan i statsverkspropositionen till 1911 års Riksdag förslag blifvit framställdt om förläggande af ytterligare en kassa under samma direktions förvaltning, lärer det få anses skäligt, att de nu utgående arfvodena afrundas uppåt till de af statskontoret i ofvannämnda underdåniga utlåtande den 12 mars 1908 föreslagna belopp, 3,000 kronor för ordföranden och 2,400 kronor för hvar och en af de båda ledamöterna.»

Departementschefen.

På de af statskontoret anförda skäl anser jag mig böra ansluta mig till hvad statskontoret i denna punkt föreslagit.

Personalen.

I fråga om personalen i allmänhet har kommittén i sitt betänkande yttrat följande.

»Af hvad i det föregående anförts rörande ifrågavarande administrations utveckling och ej minst af en jämförelse mellan verksamhetens omfattning vid slutet af år 1889 och vid slutet af år 1909 *) torde framgå, att det personalen åliggande arbetet under årens lopp stigit i mycket hög grad, utan att emellertid de arbetskrafter, som enligt staten af år 1888 ställdes till direktionens

*) Jmf. sidd. 14, 15.

förfogande, ökats i motsvarande mån. Att arbetet det oaktadt kunnat på ett tillfredsställande sätt bedrifvas, lärer nogsamt ådagalägga, att stora kraf ställts på personalens arbetsintensitet, särskildt som gifvetvis icke något kunnat efterlåtas af den synnerliga noggrannhet och pålitlighet, som oundgängligen måste fordras för skötandet, såsom sig bör, af en förvaltning så beskaffad som den ifrågavarande. Vid besök i anstalternas lokaler har kommittén ock blifvit stärkt i sin redan förut vunna uppfattning af det maktpåliggande och kräfvande arbete, som där utföres. Kommittén har fördenskull vid uppgörande af sitt förslag beträffande ifrågavarande personal sökt så långt som möjligt tillmötesgå af direktionen framställda önskemål i fråga om ökade arbetskrafter och aflöningsförmånerna för vederbörande befattningshafvare.

»Direktionens förslag beträffande personalens organisation afser hufvudsakligen, att kamrerartjänsten, med innehafvarens befriande från, bland annat, skyldigheten att upprätta räkenskaperna för de särskilda anstalterna, skulle ombildas till en befattning med benämning 'verkställande direktör och kamrerare'; att sekreterar- och ombudsmansbefattningen icke skulle bibehållas såsom ordinarie tjänst utan allenast vara förenad med arfvode; att den i aflöningsstaten af år 1888 under benämningen kassör och bokhållare upptagna befattningen skulle upptagas enbart under benämningen kassör, med uppgift för innehafvaren att såsom hittills först och främst hafva bestyret med kassarörelsen; att i stället för de båda extra bokhållarbefattningarna skulle inrättas två ordinarie bokhållartjänster; att skrifbiträdet, som, enligt hvad direktionen meddelat, jämte renskrifning utför en god del andra löpande göromål, skulle uppföras på ordinarie stat, samt att vid pensionsanstalterna skulle anställas två amanuenser.

Verkställande direktör (Kamreraren.) (Jmf. sidd. 16, 20, 26.)

»Direktionens förslag, i hvad det afser den nuvarande kamrerartjänstens ombildning till en verkställande direktörsbefattning, har kommittén ansett sig böra biträda. Ifrågavarande tjänsteman åligger nämligen den dagliga tillsynen öfver arbetet vid pensions- och understödsanstalterna, och han är under direktionen närmast ansvarig för anstalternas behöriga och ändamålsenliga förvaltning. Det torde böra erinras, hurusom motsvarande befattningshafvare inom civilstatens änke- och pupillkassa benämnes verkställande direktör. Kommittén har emellertid icke kunnat dela direktionens uppfattning, att ifrågavarande tjänsteman borde helt befrias från bokslutsarbetet. Detta arbete lärer nämligen få anses vara af den betydande vikt, att det icke bör få utföras af en bokhållare på egen hand utan försiggå under verkställande direktörens öfverinseende och med ansvaret deladt mellan honom och vederbörande bokhållare. En lämplig antydan om den

verkställande direktörens skyldighet i nämnda hänseende torde böra göras vid befattningens uppförande i staten.

»Kommittén hemställer alltså, att den nuvarande kamrerartjänsten må ombildas till en befattning med benämning verkställande direktör, med skyldighet emellertid för befattningens innehafvare att jämväl bestrida kamrerargöromål.

»Med afseende å de viktiga göromål och det ansvar, som skola vara förenade med ifrågavarande befattning, samt med hänsyn till angelägenheten att till befattningen erhålla en framstående förmåga, har jämväl kommittén ansett sig icke böra göra någon erinran mot direktionens förslag, att 'verkställande direktören och kamreraren' måtte i aflöningsförmåner jämnställas med statskommissarie, och hemställer fördenskull, att verkställande direktörens aflöning må bestämmas till 8,100 kronor, däraf 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ortstillägg, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter fem år.»

Direktionen har i fråga om dessa kommitténs förslag yttrat följande:

»Hvad kommittén anfört i fråga om den verkställande direktören föranleder ej någon erinran från direktionens sida annat än i fråga om bokslutsarbetet. Kommittén har ansett olämpligt, att detta arbete utföres af en bokhållare på egen hand, och har förty föreslagit, att detsamma skulle försiggå under verkställande direktörens öfverinseende och med ansvaret deladt mellan honom och vederbörande bokhållare. Härutinnan må i första rummet erinras, att den verkställande direktören ju skulle hafva att utöfva tillsyn öfver allt arbete vid pensionsanstalterna samt vara under direktionen närmast ansvarig för förvaltningens behöriga gång. Redan på grund häraf åligger ju ifrågavarande tjänsteman att ansvara jämväl för bokföringsarbetet, om ock denna ansvarighet skulle, enligt direktionens förslag, i första hand hvila å vederbörande bokhållare. Såvidt direktionen kan bedöma är frågan på detta sätt tillfredsställande ordnad. Med hänsyn till hvad sålunda anförts får direktionen hemställa, att hvad kommittén i förevarande afseende föreslagit ej må af Kungl. Maj:t bifallas.»

I denna del af ärendet har statskontoret yttrat sig på följande sätt:

»I fråga om verkställande direktören biträder statskontoret direktionens åsikt, att skyldighet att hafva öfverinseendet öfver bokföringen åligger honom såsom chef, utan att denna skyldighet behöfver särskildt i staten omnämnas, men att det å andra sidan icke är lämpligt att pålägga honom skyldighet att själf lägga hand vid eller bära ansvaret för detaljerna af

bokföringen eller någon del däraf, då det för förvaltningen är af vikt, att han mera ostördt får ägna sin uppmärksamhet åt de vitala frågor, som i växande mängd äro åt honom anförtrodda.»

Departementschefen.

På de skäl, som af direktionen och statskontoret anförts och hvilka knappast torde kunna underkännas, får jag, som biträder förslaget om inrättande af en verkställande direktörstjänst med förutnämnda löneförmåner, uttala, att jag anser någon antydan om verkställande direktörens skyldighet att särskildt hafva öfverinseende öfver bokslutet icke böra göras vid befattningens uppförande i staten.

Sekreteraren och ombudsmannen. (Jmf. sidd. 17, 20, 26.)

Mot direktionens förslag, att sekreterar- och ombudsmansbefattningen icke skulle inrättas såsom en självständig ordinarie tjänst utan framdeles vara förenad med allenast arfvode, har kommittén för sin del icke funnit något annat att erinra, än att — med afseende å den förändrade ställningen såväl i organisativt hänseende som beträffande formen för aflöningen — ifrågavarande funktionär syntes kommittén böra i staten upptagas såsom »ombudsman», med skyldighet emellertid för honom att utom egentliga ombudsmannagöromål fullgöra hvad i öfrigt enligt direktionens förslag skulle åligga honom.

Kommittén har därför hemställt, att den i nuvarande staten uppförda sekreterar- och ombudsmansbefattningen må indragas samt i stället uti blifvande stat uppföras arfvode åt en ombudsman, men att denne emellertid skall vara pliktig att jämte egentliga ombudsmannagöromål fullgöra sekreterargöromål och de öfriga åligganden, som varda honom anförtrodda.

Beträffande de löneförmåner, som skulle vara förenade med denna befattning, har kommittén anfört, att efter de upplysningar, direktionen meddelat rörande befattningen, och med den förändrade ställning, direktionen föreslagit för dess innehafvare, befattningen torde komma att erhålla karaktären af bisyssla, hvadan det af direktionen föreslagna arfvodet, 4,000 kronor, syntes vara alltför högt tilltaget och skäligen borde sänkas till 3,000 kronor.

Kommittén har fördenskull hemställt, att för ifrågavarande befattningshafvare, hvilken kommittén föreslagit att i staten upptagas under benämningen ombudsman, måtte bestämmas ett arfvode af 3,000 kronor.

Kommittén har vidare förklarat, att från dess sida intet vore att erinra däremot att — såsom direktionen ansett — då ifrågavarande befattningshafvare på grund af sjukdom åtnjöte tjänstledighet eller på förordnande uppehölle verkställande direktörens tjänst, det borde kunna medgifvas

honom att bibehålla intill två tredjedelar af arfvodet, dock att sådan rättighet icke borde vid sjukdomsfall få utsträckas till längre tid än ett år.

Direktionens yttrande i utlåtandet den 17 september 1910 är i denna del af följande lydelse:

»Hvad angår sekreteraren och ombudsmannen har kommittén föreslagit till en början, att befattningens innehafvare hädanefter skulle benämnas endast ombudsman men emellertid vara skyldig att jämte egentliga ombudsmannagöromål fullgöra jämväl sekreterargöromål och de öfriga åligganden, som varda honom anförtrodda. Då befattningens benämning i och för sig torde vara af underordnad betydelse, vill direktionen härutinnan endast såsom sin mening framhålla, att den nuvarande benämningen, bättre än den föreslagna, betecknar de åligganden, som nu äro och framdeles komma att blifva förenade med denna befattning. Direktionen skulle därför för sin del helst se, att den nuvarande benämningen bibehölles.

»Rörande ifrågavarande tjänstemans aflöningsförmåner hade direktionen i sådant hänseende föreslagit ett årligt arfvode å 4,000 kronor, hvaremot kommittén ansett arfvodet skäligen böra sättas till endast 3,000 kronor. Mot kommitténs berörda förslag vill direktionen till en början framhålla, att sekreteraren och ombudsmannen, på sätt kommittén jämväl själf påvisat, redan för närvarande hafva aflöningsförmåner till belopp öfverstigande 3,000 kronor, i ty att desamma för år 1909 uppgått till sammanlagdt 3,205 kronor, och detta oaktadt den nuvarande tjänstinnehafvaren ej är i åtnjutande af det med tjänsten förenade ålderstillägget å 200 kronor. Vidare må erinras att, med det föreslagna upphörandet af befattningens ordinarie natur, tjänstinnehafvaren går miste om den med befattningen eljest förenade rätt till semester samt till pension för sig och för efterlefvande, allt förmåner af den betydenhet, att de vid ifrågavarande omreglering ej skäligen böra lämnas utan vederlag. A andra sidan kommer att åläggas ifrågavarande tjänsteman en god del arbeten utöfver dem, som redan för närvarande tillkomma honom. Att under sådana förhållanden, på sätt kommittén föreslagit, icke blott icke öka tjänstemannens aflöningsförmåner utan till och med — och detta rätt afsevärdt — sänka dem under hans nuvarande inkomst af tjänsten torde svårligen kunna anses riktigt.

»Direktionen kan därför ej annat än vidhålla sitt förslag i denna del, hvilket förslag, enligt direktionens förmenande, mera än kommitténs tager tillbörlig hänsyn till såväl befattningens nuvarande aflöningsförmåner som

de åligganden, hvilka komma att tillhöra befattningen efter den tillämnade nya organisationens genomförande.»

Statskontoret har i sitt utlåtande erinrat, hurusom, sedan genom förberörda nådiga bref den 3 februari 1911 sekreteraren och ombudsmannen för den genom förvaltningen af lärarinnornas pensionsanstalt vållade ökning i arbetet erhållit 300 kronor såsom tillskott i sitt årsarfvode, detta nu uppginge till 3,505 kronor. Uti hvad direktionen i sitt senaste utlåtande framhållit till stöd för sitt förslag om ett arfvode åt ifrågavarande tjänsteman af 4,000 kronor har statskontoret instämt. Därest emellertid — yttrar statskontoret vidare — hvad kommittén anfört syntes böra föranleda nedsättning i det af direktionen och statskontoret förordade arfvodet, torde denna sänkning dock icke böra gå längre än till 3,500 kronor eller ungefär det belopp, sekreteraren och ombudsmannen för närvarande innehade.

Departementschefen.

I likhet med kommittén anser jag, att den nuvarande sekreterar- och ombudsmansbefattningen bör indragas, och att de åligganden, som tillhöra denna befattning, böra bestridas af en extra ordinarie tjänsteman med i stat uppfördt arfvode. Då dessa åligganden väl fortfarande som hittills hufvudsakligen komma att utgöras af sekreterargöromål, torde den nuvarande benämningen: sekreterare och ombudsman, få bibehållas.

I fråga om arfvodets belopp synes det mig, som om kommittén beräknat detsamma något för knappt, då den föreslagit arfvodet till allenast 3,000 kronor, hvilket belopp ju understiger hvad befattningshafvaren nu åtnjuter. För att en dylik försämring af aflöningsvillkoren icke skall inträda torde arfvodet böra bestämmas till 3,500 kronor, hvilket belopp ungefärligen motsvarar summan af de arfvoden, tjänstemannen i fråga för närvarande äger uppbära.

Jag har intet att erinra mot förslaget om rätt för denne tjänsteman att vid tjänstledighet på grund af sjukdom under högst ett år eller då han på grund af förordnande bestrider verkställande direktörens tjänst uppbära intill två tredjedelar af arfvodet eller, efter någon afrundning, intill 2,300 kronor.

Kassören. (Jmf. sidd. 17, 21, 26, 33.)

Kommittén har biträdt direktionens förslag, att den nuvarande kassörs- och bokhållartjänsten i blifvande stat må uppföras såsom kassörsbefattning och i denna del af ärendet vidare yttrat följande:

»Enligt kommitténs öfvertygelse är befattningen redan nu och kommer äfven efter de af direktionen föreslagna ändrade anordningar att förblifva

en mycket ansvarsfull och kräfvande befattning. Det är fördenskull af vikt att för befattningen städse kunna erhålla och så länge som möjligt bibehålla en dugande, pålitlig och samvetsgrann person. Och då kommittén anser aflöningarna till tjänstepersonalen vid folkskollärarnas pensionsinrättning och de därmed förbundna pensions- och understödsanstalterna böra i möjligaste mån bestämmas i anslutning till aflöningarna inom de normala graderna vid statens centrala ämbetsverk, har kommittén funnit sig böra tillstyrka, att den nu ifrågavarande kassörsbefattningen erhåller den aflöning, som i allmänhet uti nyreglerade centrala verk bestås tjänstemän i andra normalgraden.

»Kommitténs förslag uti ifrågavarande hänseende skiljer sig emellertid uti två afseenden från direktionens. Direktionen har ansett begynnelseaflöningen för kassören böra sättas lägre än för räntmästaren i statskontoret, men, genom fyra i stället för två ålderstillägg till begynnelselönen, slutaflöningen bringas till likhet med bemälde räntmästares. Då det emellertid kunde tänkas, säger direktionen, att en äldre bokhållare efter intjänande af flera ålderstillägg blefve befordrad till kassör och sålunda först vid mera framskriden ålder komme att tillträda kassörstjänsten, syntes det direktionen böra medgifvas, att en till kassör befordrad bokhållare skulle i fråga om rätt till ålderstillägg äga tillgodoräkna sig sin tjänstetid såsom ordinarie bokhållare, dock ej längre tid än 10 år. Hvad direktionen i sistnämnda hänseende föreslagit har särskildt varit föremål för erinran från statskontoret i dess underdåniga utlåtande den 12 mars 1908.

»För kommittén synes det lämpligast och med vanliga principer öfverensstämmande, att vid befordran till den ifrågavarande kassörstjänsten omedelbart erhålles den begynnelseaflöning, som tillkommer tjänsteman i andra normalgraden vid centrala ämbetsverk, och att således icke någon som helst rätt för den befordrade att för ålderstillägg i kassörstjänsten tillgodoräkna sig någon del af sin tjänstgöring såsom bokhållare behöfver ifrågakomma.

»Men äfven i ett annat afseende kan kommittén ej ansluta sig till direktionens förslag i fråga. Direktionen har för kassören föreslagit missräkningspenningar till samma belopp, som tillkommer räntmästaren i statskontoret. Då emellertid åtskilliga i statens tjänst anställda kassörer icke åtnjuta missräkningspenningar, samt lämpligheten af denna aflöningsform inom statsförvaltningen på senare tiden blifvit starkt ifrågasatt, finner kommittén sig ej böra tillstyrka dess införande för kassören hos ifrågavarande pensions- och understödsanstalter, helst denne dels fått antalet af sina kontanta utbetalningar vid kassan i ansenlig grad reduceradt i följd af postsparbankens bestyr med en mängd pensionsutbetalningar, dels ock,

i händelse af bifall till kommitténs förslag, torde med fog kunna anses väl tillgodosedd i aflöningshänseende.

»Kommittén hemställer alltså, att kassörens aflöning må bestämmas till 5,800 kronor, däraf 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor, efter fem och tio år.»

Med anledning af berörda förslag har direktionen, efter erinran om hvad densamma förut föreslagit beträffande kassörens aflöningsförmåner, vidare anfört följande:

»I detta förslag har kommittén förordat två förändringar, dels den, att begynnelselönen höjes med sammanlagda beloppet af två ålderstillägg, således till 3,600 kronor, och att i följd däraf ålderstilläggen blefve endast två, hvartdera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 år, dels ock den, att missräkningspenningar ej skulle ifrågakomma. Enligt kommitténs förslag är således kassörens begynnelseaflöning 500 kronor högre men hans slutaflöning 500 kronor lägre än enligt direktionens förslag.

»Mot den förstnämnda af de föreslagna förändringarna får direktionen åberopa hvad direktionen i sitt underdåniga utlåtande den 9 november 1907 i denna del anfört. Om ock, på sätt kommittén erinrat, det öfverensstämmer med vanliga principer, att vid befordran till kassörstjänsten omedelbart erhålles den begynnelseaflöning, som tillkommer tjänsteman i andra normalgraden, finner direktionen fortfarande sitt förslag i förevarande afseende, såsom mera lämpadt efter härstädes rådande befordringsförhållanden, vara att förorda.

»Hvad angår missräkningspenningar har kommittén till stöd för sitt afstyrkande anfört, att åtskilliga i statens tjänst anställda kassörer icke åtnjuta missräkningspenningar, att lämpligheten af denna aflöningsform inom statsförvaltningen på senare tiden blifvit starkt ifrågasatt, samt att för öfrigt kassören härstädes fått antalet af sina kontanta utbetalningar vid kassan i ansenlig grad reduceradt i följd af postsparbankens bestyr med en mängd pensionsutbetalningar.

»Häremot får direktionen till en början påpeka, att missräkningspenningar tillkomma vissa tjänstemän i åtminstone följande verk och inrättningar, nämligen: arméförvaltningen, där krigskassören åtnjuter 500 kronor i missräkningspenningar, järnvägsstyrelsen, hvars kassör tillkommer 300 kronor i felräkningspenningar, samt statskontoret, där missräkningspenningar å 500 kronor tillkomma räntmästaren. Nu nämnda verk äro nyreglerade. Missräkningspenningar tillkomma likaledes kassören i civilstatens änke- och pupillkassa med 500 kronor samt vissa tjänstemän i

riksbanken och riksgäldskontoret. Ifrågavarande aflöningsform tillämpas således i en omfattning, som ej kan sägas vara obetydlig.

»Vidare vill direktionen erinra att, därest själfva aflöningsformen skulle af en eller annan anledning anses olämplig, detta väl ej borde föranleda därtill att, på sätt kommittén föreslagit, aflöningsbeloppet indrages, utan endast att beloppet tilldelas i en annan, lämpligare ansedd form, t. ex. genom motsvarande ökning af tjänstgöringspenningarna eller lönen. Direktionen kan för öfrigt för sin del ej inse, hvarför aflöningsformen skulle vara olämplig. Med den omfattande kassarörelse, som härstädes äger rum, är ju fara för missräkning nära till hands liggande, och såsom godtgörelse för den risk, vederbörande tjänsteman sålunda löper, synes ifrågavarande aflöningsform vara mycket väl på sin plats.

»Hvad angår det af kommittén åberopade förhållande, att de kontanta utbetalningarna vid kassan numera skulle hafva i ansenlig grad minskats genom postsparbankens bestyr med pensionsutbetalningar, får direktionen erinra, att postsparbankens omförmälda bestyr ingalunda medfört en motsvarande minskning i kassörens förutvarande befattning med ifrågavarande utbetalningar, emedan förut en god del pensioner utbetaltes å landtränterierna, hvarmed emellertid upphördes samtidigt därmed att postsparbankens ifrågavarande verksamhet vidtog. Å landtränterierna utbetaltes för öfrigt pensioner utan hänsyn till den mer eller mindre invecklade beräkningen af utfallande pensionsbelopp; å postsparbanken däremot utbetalas endast pensioner, i afseende å hvilka berörda beräkning är synnerligen enkel och där således fara för missräkning är jämförelsevis obetydlig. Öfriga pensionsutbetalningar, t. ex. sådana där beloppet röner inflytande af pensionstagares ålder eller ingångna giftermål, eller utbetalningar till aflidna pensionstagares stärbhus eller utbetalningar af pension för endast en del af en betalningstermin, med ett ord, alla sådana utbetalningar, med afseende å hvilka fordras särskild uppmärksamhet, ombesörjer däremot kassören själf. Det torde i detta sammanhang få erinras, att postsparbankens omförmälda utbetalningar verkställas med ledning af detaljerade förteckningar, som af kassören härstädes upprättas och före hvarje betalningsperiod tillställas postsparbanken, äfvensom att de verkställda pensionsutbetalningarna sedermera af kassören granskas punkt för punkt såväl till belopp som med afseende å verifikationer, hvarefter kassören för direktionen tillstyrker utbetalningarnas godkännande, respektive förordar rättelse i vissa fall. Med afseende å landtränteriernas pensionsutbetalningar däremot må för jämförelses skull framhållas, att dessa verkställdes utan något föregående meddelande från kassören eller direktionen. Förhållandet är således, att kassören har sig ålagd en ansvars-

full befattning med hvarje särskild pensionsutbetalning och själf verkställer en god del af dessa utbetalningar, däribland alla de mera invecklade. Det ändrade utbetalningssättet för vissa pensioner torde därför ej kunna åberopas såsom bindande skäl för missräkningspenningarnas bortfallande.

»Kommittén anser, att kassören äfven utan missräkningspenningar måste anses väl tillgodosedd i aflöningshänseende. Direktionen får härutinnan erinra hurusom, på sätt jämväl kommittén själf påpekat, kassörens nuvarande inkomster af tjänsten uppgå till 6,500 kronor per år, ålderstillägg inberäknadt. Härvid bör ock bemärkas, att kassören för närvarande har afgiftsfri pensionsrätt i folkskollärarnas pensionsinrättning. Enligt kommitténs förslag skulle kassörens slutliga aflöning komma att uppgå till 6,800 kronor. Härifrån finge dock afräknas afgift för den egna pensioneringen, uppgående till 211 kronor 60 öre. Den nuvarande kassören, hvilken enligt kommitténs förslag skulle äga att i och för rätt till ålderstillägg å ny stat räkna sig hela sin föregående tjänstgöring till godo, skulle således erhålla en effektiv aflöning af 6,588 kronor 40 öre eller en ökning af sin nuvarande inkomst af tjänsten med 88 kronor 40 öre. Praktiskt sedt skulle sålunda kassören knappast njuta annan förmån af löneregleringen än att få sina nuvarande inkomster af tjänsten fixerade, oaktadt, på sätt direktionen framhållit, stegringen i göromålen inom pensionsanstalterna varit särskildt kännbar just för kassören, en stegring, som för öfrigt med visshet kan antagas komma att fortgå under en längre tid framåt. Direktionen kan ej för sin del anse, att kassören komme att enligt kommitténs förslag blifva väl tillgodosedd i aflöningshänseende, utan finner fortfarande billigt vara, att hans slutliga aflöning, på sätt direktionen föreslagit, bestämmes till 7,300 kronor i likhet med hvad tillkommer t. ex. krigskassören i arméförvaltningen och räntmästaren i statskontoret. Med den kännedom, direktionen äger om kassörens omfattande åligganden, får direktionen förklara sig anse en sådan aflöning fullt motiverad. Direktionen tillåter sig i sådant hänseende åberopa hvad direktionen i sina föregående underdåniga skrifvelser andragit.

»Den nuvarande 'kassören och bokhållaren', F. H. Nordwall, hvilken utnämndes år 1897, skulle, under antagande att den nya staten träder i tillämpning från och med år 1912, vid bifall till direktionens förslag anses hafva intjänat två ålderstillägg och skulle således från och med år 1912 komma i åtnjutande af en aflöning af 6,300 kronor. Då denna aflöning är lägre än hans nuvarande inkomst af tjänsten, 6,500 kronor, tillåter sig direktionen hemställa, huruvida i form af öfvergångsstadgande kunde medgifvas, *dels* att för år 1912 må tillkomma honom ett aflöningstillägg till sådant belopp, att hans sammanlagda inkomst af tjänsten för samma år

må, sedan afgiften för den egna pensioneringen guldits, uppgå till 6,500 kronor, och *dels* att han må förklaras berättigad att från och med år 1913, då 15 år från hans utnämning förflutit, komma i åtnjutande af tredje ålderstillägget.»

Statskontoret har beträffande frågan om kassörstjänsten i sitt utlåtande anfört följande:

»Statskontoret vill icke förneka att, såsom kommittén yttrar, denna kassörsbefattning redan nu är och äfven efter de af direktionen föreslagna ändrade anordningar kommer att förblifva en mycket ansvarsfull och kräfvande befattning. Emellertid är ett flertal af de viktigaste bland de med denna befattning förenade göromål mer eller mindre främmande för den egentliga kassörstjänsten, såsom äfven direktionen framhållit i sitt utlåtande den 5 september 1908. Med den raska utvecklingen på direktionens förvaltningsområde, såväl i afseende på antalet under densamma förlagda kassor som i afseende på hvarje kassa för sig, torde det icke vara uteslutet, att en gång — måhända inom en icke aflägsen framtid — det befinnes önskligt att från de rena kassörsgöromålen afskilja nyssnämnda göromål och förena dem med andra likartade till en särskild kamrerartjänst. Då vid en sådan omgruppering af göromålen det icke kan vara behöfligt eller önskligt att bilda två tjänster af högre grad och, enligt statskontorets förmenande, den egentliga kassörsbefattningen väl kan skötas af en tjänsteman af första lönegraden, anser statskontoret det icke vara lämpligt att nu i lönestaten fastslå, att kassörstjänsten skall vara en tjänst af andra lönegraden.

»På grund af hvad statskontoret nu anfört vill statskontoret visserligen icke motsätta sig, att lönen för ifrågavarande befattning, på sätt löneregleringskommittén föreslagit, höjes från det af statskontoret i förra utlåtandet föreslagna belopp till belopp, som i allmänhet i centrala ämbetsverk tillkomma tjänstemän af andra normalgraden; men för att möjliggöra en framtida omgruppering af göromålen hemställer statskontoret, att tjänsten må i lönestaten upptagas under titeln 'En tjänsteman af andra lönegraden, tillsvidare kassör'.»

Departementschefen.

Någon meningsskiljaktighet råder således icke mera därom, att ifrågavarande befattningshafvare bör såsom slutaflöning erhålla de aflöningsförmåner, som i allmänhet tillkomma befattningar af andra normalgraden, och jag anser mig kunna biträda detta förslag. Frågan gäller nu, huruvida, på sätt direktionen föreslagit, begynnelseaflöningen skall bestämmas till 4,800 kronor och ålderstilläggen vara fyra äfvensom missräkningspenningar

vara förenade med tjänsten, eller om i enlighet med kommitténs af statskontoret biträdda förslag begynnelseaflöningen skall utgöra 5,800 kronor, ålderstilläggen vara två och missräkningspenningar icke utgå. På de af kommittén anförda skäl finner jag mig böra förorda dess förslag. Ifrågavarande befattningshafvare kommer visserligen härigenom att erhålla endast obetydligt bättre aflöningsförmåner än dem, han redan nu åtnjuter, men dels torde dessa kunna anses vara i sig tillräckliga, dels blir han ju i pensionshänseende väsentligt bättre ställd än hittills. Missräkningspenningar torde på grund af de skäl, kommittén anfört, icke här behöfva ifrågakomma.

Med instämmande uti hvad statskontoret härom yttrat hemställer jag därjämte, att det ej i staten måtte fastslås, att befattningshafvaren skall vara kassör, utan att tjänsten i stat upptages under titeln »En tjänsteman af andra lönegraden, tillsvidare kassör».

Två bokhållare. (Jmf. sidd. 18, 21, 22, 28 37.)

I fråga om de föreslagna två bokhållartjänsterna har kommittén yttrat följande.

»Kommittén anser i likhet med direktionen och statskontoret, att två särskilda bokhållartjänster äro nödiga vid ifrågavarande anstalter och att dessa böra såsom ordinarie befattningar uppföras å staten. Med särskild hänsyn därtill, att den ena bokhållaren enligt direktionens plan skulle få sig ålagdt, bland annat, det vidlyftiga arbetet med förandet af hufvudböckerna i samtliga kassor samt att vara kassakontrollant, anser kommittén aflöningen för denne bokhållare, såväl hvad begynnelse- som hvad slutaflöningen angår, böra bestämmas till enahanda belopp som för tjänstemän i allmänhet af första normalgraden vid nyreglerade centrala ämbetsverk.

»Däremot synes det kommittén, efter noggrant öfvervägande af direktionens plan rörande de båda bokhållarnas tjänsteåligganden, att den andra bokhållarbefattningen med fördel bör kunna, till förvaltningskostnadernas nedbringande, anförtros åt en kvinnlig tjänstinnehafvare. För denna har kommittén — i öfverensstämmelse med hvad kommittén i underdånigt yttrande den 29 oktober 1909 angående förstärkningen af arbetskrafterna i statskontoret föreslagit beträffande kvinnliga stämpelexpeditriser i nämnda ämbetsverk — ansett aflöningen böra sättas till 2,200 kronor jämte tre ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år. Af begynnelseaflöningen skulle 1,100 kronor utgöra lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg.

»Kommittén hemställer alltså, att å den blifvande staten för ifrågavarande pensions- och understödsanstalter må uppföras två bokhållar-

befattningar; att för den ena af dessa befattningar aflöningen må bestämmas till 4,000 kronor, däraf 2,200 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, hvartill kunna komma 3 ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor efter fem, tio och femton år; samt att för den andra bokhållarbefattningen, afsedd för kvinnlig tjänstinnehafvare, aflöningen må bestämmas till 2,200 kronor, däraf 1,100 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, hvartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, hvart och ett å 200 kronor, efter 5, 10 och 15 år.»

I anledning af kommitténs sistberörda förslag har direktionen anfört följande:

»Beträffande aflöningsförmånerna för två bokhållartjänster hade direktionen föreslagit, att för hvardera tjänsten skulle fastställas en begynnelseaflöning af 3,500 kronor, däraf lön 1,700 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor och ortstillägg 300 kronor, hvartill skulle komma 4 ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års anställning.

»Kommittén har ej haft något att erinra mot dessa aflöningsförmåner hvad beträffar en af dessa tjänster, dock att kommittén velat öka begynnelselönen med ett belopp motsvarande ett ålderstillägg och således minska ålderstilläggens antal till 3, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år. Direktionens förslag är således i denna del mindre kostsamt för det allmänna än kommitténs.

»Direktionen har ingen anledning att frångå sitt ifrågavarande förslag och får i afseende härå, likasom förut i fråga om kassörstjänsten, framhålla, att detsamma bättre än kommitténs torde vara lämpadt efter här rådande befordringsförhållanden. Härutinnan får direktionen åberopa sin underdåniga skrifvelse den 9 november 1907; och får direktionen i detta sammanhang förklara sig jämväl vidhålla sitt förslag rörande beräknande af ålderstillägg vid befordran från bokhållar- till kassörstjänst.

»Såsom af sistnämnda skrifvelse framgår hade direktionen tänkt sig, att till ifrågavarande bokhållartjänst skulle utnämnas en härstädes från och med år 1898 anställd extra ordinarie tjänsteman. Dennes inkomster af tjänsten hafva för år 1909 utgjort, på sätt kommittén framhållit, tillhopa 4,365 kronor, ett belopp, som något understiger aflöningsförmånerna enligt direktionens förslag, efter intjänandet af andra ålderstillägget eller 4,500 kronor. Under vidhållande af sin hemställan att ifrågavarande tjänsteman, G. Fromm, må i och för rätt till ålderstillägg få räkna sig till godo hela sin föregående anställning, och under antagande att den

nya staten träder i tillämpning från och med år 1912, får direktionen, här likasom i fråga om kassörstjänsten, föreslå ett öfvergångsstadgande af innebörd att Fromm, med åtnjutande under år 1912 af det utaf direktionen föreslagna andra ålderstillägget, må från och med år 1913 äga uppbära tredje ålderstillägget. Sådant medgifvande synes så mycket hellre böra göras, som det ju från början afsetts, att den nya staten skulle tillämpas redan från och med år 1909, och ifrågavarande tjänsteman redan då bort vara berättigad till andra ålderstillägget.

»I fråga om den andra bokhållartjänsten har kommittén funnit densamma kunna med fördel anförtros åt en kvinnlig tjänstinnehafvare. Till berörda förslag har kommittén föranledts uteslutande af hänsyn till önskvärdheten af förvaltningskostnadernas nedbringande.

»Härvid vill direktionen erinra att, på sätt direktionen i sin underdåniga skrifvelse den 9 november 1907 anfört, härstädes finnes sedan år 1904 anställd en extra bokhållare, hvilken direktionen, enligt samma skrifvelse, tänkt sig skola närmast ifrågakomma vid tillsättande af ifrågavarande tjänst. Nämnda tjänsteman, B. Chenon, torde på grund af berörda uttalande af direktionen få anses hafva haft grundad anledning att få vänta sig befordran till tjänsten. Enligt hvad direktionen erfarit har han ock af sin anställning härstädes varit förhindrad att meritera sig till befordran inom postverket, där han tillika är anställd. Direktionen har ansett sig böra framhålla detta, så mycket hellre som ifrågavarande tjänsteman synnerligen förtjänstfullt fullgjort sina hittillsvarande åligganden, hvarjämte det med hänsyn till arbetets jämna gång ju ock vore lämpligt att vid tjänstens besättande få taga i anspråk ifrågavarande med tjänsten fullt förtrogne tjänsteman.

»Om emellertid, i stället för ifrågavarande bokhållartjänst, en kvinnlig sådan skulle inrättas, torde det blifva nödvändigt att, om lönen för den sistnämnda sättes lägre än för den manliga, göromålen fördelas mellan bokhållartjänsterna på annat sätt än direktionen från början tänkt sig, så att de mera självständigt omdöme fordrande göromålen tilläggas den manliga tjänsten och de mera mekaniska den kvinnliga. Vid öfvervägande af denna sak har direktionen dock funnit, att i alla händelser äfven den kvinnliga tjänsten måste i afsevärd utsträckning tagas i anspråk för mera kvalificeradt arbete, hvarvid mycket olika ärenden, förutsättande i många fall en allmän kännedom om härvarande förvaltning och en självständig pröfning, komma under handläggning. På grund häraf synas de af kommittén föreslagna aflöningsförmånerna för denna kvinnliga tjänst ej vara tillräckliga. Kommitténs ifrågavarande förslag innefattar en begynnelseaflöning å 2,200 kronor, däraf 1,100 kronor lön, 900 kronor tjänst-

göringspenningar och 200 kronor ortstillägg, hvartill skulle kunna komma 3 ålderstillägg till lönen å 200 kronor efter 5, 10 och 15 år. Dessa löneförmåner äro desamma som de, hvilka tillkomma stämpelexpeditriserna i statskontoret, men dessa hafva endast att granska, bokföra och expediera rekvisitioner af stämplar, ett arbete, som visserligen torde vara ansvarsfullt, men å andra sidan synes jämförelsevis begränsadt. Direktionen föreställer sig, att de göromål, som skulle komma att åligga den kvinnliga bokhållaren härstädes, icke blifva vederbörligen ersatta, om icke löneförmånerna ställas så, att med 4 ålderstillägg à 200 kronor slutaflöningen blir 3,500 kronor. Direktionen måste därför föreslå att, om en kvinnlig bokhållartjänst inrättas i stället för den ena manliga, aflöningsförmånerna måtte för densamma bestämmas sålunda: 1,400 kronor lön, 1,100 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, tillhopa 2,700 kronor, hvartill skulle kunna komma 4 ålderstillägg till lönen, hvart och ett å 200 kronor, efter 5, 10, 15 och 20 år.

»I betraktande af hvad sålunda blifvit anfördt håller direktionen för önskvärdt att äfven den andra bokhållartjänsten måtte på öfvergångsstat uppföras såsom manlig, för att möjlighet måtte beredas att tilldela densamma ofvannämnda extra ordinarie tjänsteman Chenon, som nu under en följd af år skött en stor del af de denna tjänst tillhörande åligganden. Vid denna tjänstemans afgång skulle öfvergångsstaten bortfalla och platsen enligt den definitiva staten besättas med kvinnlig innehafvare.

»Den ökning i kostnad, som genom denna öfvergångsstat skulle åsamkas härvarande kassor, är så till vida svår att beräkna, som den är beroende på dels den arbetsprestation, som kan utföras af de olika tjänstinnehafvarna, dels den omständigheten, att pensionsåldern inträder sju år tidigare för kvinnlig än för manlig tjänstinnehafvare.

»För den händelse på grund af en sådan öfvergångsstat nämnda tjänsteman, Chenon, blefve utnämnd till bokhållartjänsten, torde det böra medgifvas honom att i och för rätt till ålderstillägg tillgodoräkna sig hela sin föregående anställning härstädes eller från och med år 1904 och att således komma i åtnjutande från och med statens trädande i kraft år 1912 af första ålderstillägget och från och med år 1914 af andra ålderstillägget, detta i öfverensstämmelse med hvad föreslagits rörande vissa andra tjänstemän härstädes.

»Äfven om en sådan öfvergångsstat nu fastställdes, blefve det dock, med hänsyn till den definitiva staten, en naturlig sak, att direktionen till extra ordinarie befattningsinnehafvare vid behof skulle antaga jämväl kvinnor.»

Vid ärendets föredragning hos direktionen anförde emellertid kamre-

raren hos pensionsinrättningen C. Widström, att i fråga om aflöningsförmånerna för den bokhållartjänst, hvilken kommittén ansett böra anförtros åt en kvinnlig tjänstinnehafvare, syntes honom direktionens förslag i dess underdåniga skrifvelse den 9 november 1907 vara att föredraga framför hvad direktionen i samma hänseende nu föreslagit. De åligganden, som direktionen ursprungligen tänkt sig skola tillhöra tjänsten, syntes Widström nämligen så kräfvande och ansvarsfulla, att desamma fullt motiverade den af direktionen från början föreslagna aflöningen. Så vidt Widström kunde finna, torde ej heller genom någon ändrad fördelning af bokhållartjänsternas åligganden kunna vinnas någon så afsevärd lättnad i göromålen för ifrågavarande befattnings innehafvare, att däraf kunde hämtas fullt giltigt stöd för aflöningens sänkande under hvad ursprungligen föreslagits, och detta så mycket mindre, som göromålen i pensionsanstalterna sedan år 1907 väsentligt ökats och allt fortfarande ökades.

Statskontoret, som redan i sitt förra utlåtande anslutit sig till direktionens förslag om begynnelseaflöningen vid dessa tjänster, har, under förmälan att intet skäl af kommittén anförts, hvarför man i detta fall skulle öka kostnaderna för det allmänna, vidhållit förenämnda förslag.

Efter återgifvande af direktionens af mig nyss citerade yttrande rörande extra tjänstemannen B. Chenon har statskontoret i sitt utlåtande i fråga om bokhållartjänsterna vidare anfört följande:

»Kamreraren i folkskollärarnas pensionsinrättning har i ett muntligt meddelande fäst uppmärksamheten på, att denna fråga kan anses äga ett visst samband med frågan om pensionering af extra provinsialläkare m. fl. Enligt förslag i statsverkspropositionen till 1911 års Riksdag skall nämligen en pensionskassa för extra provinsialläkare inrättas efter mönstret af lasarettsläkarnas år 1903 bildade motsvarande kassa och förvaltningen af denna nya kassa jämväl handhafvas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning. Kamreraren framhåller, att det vid organisationen af denna nya kassa måste vara af synnerlig vikt för direktionen att hafva tillgång till erfarenheten hos den tjänsteman, ofvannämnde Chenon, som från och med år 1904 haft anställning såsom extra bokhållare vid lasarettsläkarnas pensionskassa, efter hvars mönster den nya kassan skall inrättas.

»I detta sammanhang har statskontoret äfven beaktat direktionens underdåniga yttrande den 19 oktober 1910 angående förvaltningen af lärarinnornas pensionsanstalt, hvilket den 20 januari 1911 blifvit af statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet öfverlämnadt till statskontoret för att tagas i öfvervägande vid handläggningen af föreliggande

ärende. I detta underdåniga yttrande hemställer direktionen, bland annat, om ett arfvode af 2,400 kronor för år 1911 åt den person, som kommer att erhålla förordnande att besörja bokhållargöromålen vid lärarinnornas pensionsanstalt, och direktionen angifver tillika såsom sin åsikt, att dessa göromål med fördel kunna anförtros åt en kvinnlig tjänstinnehafvare. Jämlikt nådigt bref den 3 februari 1911 har Kungl. Maj:t bifallit direktionens nyssnämnda hemställan, och, enligt hvad statskontoret inhämtat, har direktionen redan gått i författning om anställande tills vidare af en kvinnlig bokhållare vid lärarinnornas pensionsanstalt.

»Vid öfvervägande af hvad som anförts angående den andra bokhållarbefattningen, som enligt kommittén borde vara uteslutande afsedd för kvinnliga tjänstinnehafvare, har statskontoret icke kunnat underkänna giltigheten af de skäl, som af direktionen och kamreraren vid folkskollärarnas pensionsinrättning anförts för önskvärdheten af att icke behöfva aflägsna extra bokhållaren Chenon från den anställning vid lasarettsläkarnas pensionsanstalt, som han sedan år 1904 innehaft. Och statskontoret hemställer därför, liksom i sitt förra utlåtande, att den andra bokhållaren må i staten upptagas med samma löneförmåner och samma benämning som den förut nämnda.

»Å andra sidan har statskontoret ingenting att anmärka mot anställande af kvinnliga bokhållare. Direktionen har, såsom ofvan nämnts, redan anställt en kvinnlig bokhållare för förvaltningen af den i år nyinrättade lärarinnornas pensionsanstalt. Genom hennes uppförande på ordinarie stat, hvilket enligt statskontorets åsikt bör ske så snart tillräcklig erfarenhet vunnnits om mängden och beskaffenheten af de göromål, som böra åläggas henne, tillmötesgår man löneregleringskommitténs önskan i denna del, utan att direktionen behöfver göra sig af med en arbetskraft, hvars erfarenhet det kan blifva svårt att ersätta. Statskontoret vill gå ännu ett steg i den af kommittén angifna riktningen, i det att, enligt statskontorets åsikt, kvinnor icke heller böra vara ovillkorligt utestängda från de bokhållarbefattningar, som nu uppföras på ordinarie stat, utan direktionen äga att vid tillsättande af dessa befattningar, oberoende af de sökandes kön, uteslutande taga hänsyn till deras individuella kvalifikationer. Statskontoret hemställer för den skull, att för de bägge bokhållare, som nu uppföras å ordinarie stat, beteckningen 'manlig' eller 'kvinnlig' icke må i staten utsättas. Och då, såsom förut nämnts, det möjligen i framtiden kan befinnas lämpligt att i stället för en kassör af andra och två bokhållare af första tjänstegraden hafva en kamrerare af andra samt en kassör och en bokhållare af första tjänstegraden, anser statskontoret

ordet 'bokhållare' i staten böra utbytas mot 'tjänsteman af första lönegraden, tillsvidare bokhållare'.

»Då till första innehafvare af bokhållarbefattningarna, därest direktionens och statskontorets förslag i fråga om lönestaten i denna del varder antaget, direktionen, enligt hvad handlingarna utvisa, ämnar utse de nuvarande extra bokhållarna, lära bestämmelser angående löner åt kvinnor, hvilka eventuellt i framtiden kunna blifva innehafvare af dessa befattningar, icke behöfva och, enligt statskontorets förmenande, icke heller böra utfärdas förr än i sammanhang med och efter samma principer som de bestämmelser, hvilka må blifva beslutade angående aflöningsvillkor för kvinnliga innehafvare af vissa förstagradstjänster vid statens ämbetsverk.»

Departementschefen.

Då de skäl, som af direktionen anförts för en anordning åtminstone tills vidare med två ordinarie manliga bokhållare, synas mig tungt vägande, och jag finner det förslag till frågans lösning, som statskontoret i sitt senaste utlåtande framlagt, vara lämpligt, får jag tillstyrka samma förslag. I fråga om aflöningsförmånerna vid dessa befattningar måste jag dock ansluta mig till hvad kommittén förordat beträffande den af kommittén föreslagna manliga tjänstinnehafvaren. Ett af hufvudsyftena med de hittills genomförda löneregleringarna för statstjänarna har ju varit att i görligaste mån framgå efter enhetliga principer, och det måste därför anses mindre lämpligt att annat än i tvingande fall frångå de en gång fastslagna normaltyperna. En besparing i detta särskilda fall kan lätt nog i andra komma att medföra anspråk på löneförhöjningar, som det kan blifva svårt att afvisa, och därmed också föranleda ökade utgifter för det allmänna.

Direktionen har, för den händelse två vid pensionsanstalterna nu anställda extra tjänstemän utnämnas till de nya förstagradstjänsterna, hemställt om rätt för dessa tjänstemän att för erhållande af ålderstillägg räkna sig föregående tjänstgöring till godo. Härom torde jag längre fram få tillfälle att yttra mig.

Skrifbiträdet. (Jmf. sidd. 16, 23, 28, 37.)

Beträffande härefter det kvinnliga skrifbiträdet har kommittén därom anfört följande:

»Vid 1910 års Riksdag har, i anledning af framställningar från Kungl. Maj:t, beslut fattats om uppförande å ordinarie stat af skrifbiträden, ett hos fångvårdsstyrelsen och två hos generaltullstyrelsen. I den af Riksdagen antagna aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen finnes upptaget '1 skrifbiträde', med lön 600 kronor, tjänstgöringspenningar 450 kronor och ortstillägg 150 kronor, tillhopa 1,200 kronor, jämte två ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor, efter 5 och 10 år. I aflöningsstaten för generaltullstyrelsen finnas upptagna två kvinnliga skrifbiträden med samma aflö-

ningsförmåner som skrifbiträdet i fångvårdsstyrelsen. Bland aflöningsvillkoren för fångvårdsstyrelsen finnes intagen den bestämmelsen, att skrifbiträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställdt hos fångvårdsstyrelsen och antages till biträde å denna stat, äger att för åtnjutande af löneförhöjning (genom ålderstillägg) räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning hos styrelsen. Motsvarande bestämmelse finnes intagen bland aflöningsvillkoren för generaltullstyrelsen. Kommittén hänvisar i ofvannämnda hänseenden, beträffande fångvårdsstyrelsen, till Riksdagens skrifvelse nr 2 den 9 juni 1910 och beträffande generaltullstyrelsen till skrifvelsen nr 7 den 10 juni 1910.

»Med afseende å hvad sålunda förekommit är från kommitténs sida ej något att erinra mot förslaget att äfven vid nu ifrågavarande pensions- och understödsanstalter ett kvinnligt skrifbiträde uppföres på ordinarie stat. Hvad aflöningsförmånerna för detta biträde angår, kan kommittén emellertid ej tillstyrka, att desamma bestämmas annorlunda än för de nämnda biträdena i fångvårdsstyrelsen och generaltullstyrelsen.

»Kommittén hemställer alltså, att å blifvande stat för ifrågavarande pensions- och understödsanstalter må uppföras ett kvinnligt skrifbiträde med en aflöning af 1,200 kronor, däraf 600 kronor lön, 450 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 200 kronor, efter 5 och 10 år.»

Kommittén har erinrat, att det nuvarande skrifbiträdet, som under år 1909 åtnjutit en sammanlagd aflöning af 2,000 kronor, skulle, efter antagande till skrifbiträde å ny stat få, äfven med två ålderstillägg, sina aflöningsförmåner minskade till 1,600 kronor, oafsedt den ytterligare minskning, som föranleddes af skyldighet att bidraga till egen pensionering.

Under förmälan att billigheten syntes kräfva någon öfvergångsbestämmelse till undvikande af berörda inkomstminskning, har kommittén för sin del uttalat, att därest bemälda biträde, som uppnått mer än 60 års ålder, antoges till skrifbiträde å den nya staten, henne borde tilldelas ett personligt aflöningstillägg till skäligt, af Kungl. Maj:t bestämdt belopp, men att detta tilläfventyrs kunde anvisas att utgå af expensmedlen, då det näppeligen vore lämpligt att allenast för detta uppgöra särskild öfvergångsstat.

I fråga om det kvinnliga skrifbiträdet har direktionen, under åberopande af hvad direktionen härutinnan i sina föregående underdåniga skrifvelser anfört, gent emot kommittén i allo vidhållit sitt aflöningsförslag såsom bättre än kommitténs förslag anknytande sig till skrifbiträdets

nuvarande inkomster af sin befattning och bättre motsvarande de med befattningen förenade göromålen.

Statskontoret yttrar härom följande:

»Hvad det kvinnliga skrifbiträdet beträffar har, sedan statskontoret afgaf sitt förra utlåtande, den omständigheten tillkommit, att löner blifvit uppförda på ordinarie stat för skrifbiträden vid fångvårdsstyrelsen och generaltullstyrelsen. Vid sådant förhållande torde, i enlighet med kommitténs förslag, samma aflöningsförmåner få anvisas åt skrifbiträdet hos direktionen. Men då härigenom det nuvarande biträdet, om hon antoges till skrifbiträde å ny stat, skulle få sina aflöningsförmåner minskade, finner statskontoret, i likhet med kommittén, billigheten kräfva, att för henne under nämnda förutsättning anvisas ett personligt aflöningstillägg. Beloppet anser statskontoret böra bestämmas till 400 kronor och uppföras på öfvergångsstat, då denna utväg torde vara att föredraga framför den af kommittén ifrågasatta att anvisa beloppet att utgå af expensmedel.»

Departementschefen.

I hvad statskontoret sålunda yttrat tillåter jag mig till alla delar instämma.

Vaktmästaren. (Jmf. sidd. 23, 28, 37.)

Kommittén har slutligen i fråga om vaktmästartjänsten anfört följande:

»I det statsverkspropositionen vid 1910 års Riksdag bilagda yttrande af chefen för justitiedepartementet vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1910 af frågan om utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel anförde departementschefen, med afseende å vaktmästarna vid fångvårdsstyrelsen, hurusom de aflöningar, löneregleringskommittén i afgifvet betänkande beräknat för dessa vaktmästare, vore desamma som vid löneregleringen för statskontoret år 1907 och de under samma eller följande år beslutade regleringar för andra centrala ämbetsverk — frånsedt kommunikationsverken — bestämts för vaktmästarna i dessa verk.

»Departementschefen ansåg det dock icke kunna förnekas, att de sålunda fastställda lönebeloppen visat sig vara i knappaste lag tilltagna. Om ock begynnelseaflöningarna — 1,500 kronor för första vaktmästare och 1,200 kronor för (andra) vaktmästare — kunde anses ungefärligen motsvara skäliga anspråk, syntes det departementschefen kunna ifrågasättas, huruvida i fråga om ålderstillägg vaktmästarna blifvit tillgodosedda i den mån, som betingades af den med åren inträdande ökningen i lefnadskostnaderna; åt första vaktmästare hade ej beviljats något ålderstillägg och öfriga vaktmästare hade fått rätt endast till ett ålderstillägg å 100 kronor.

»Det tillstyrktes af departementschefen, att åt första vaktmästaren vid fångvårdsstyrelsen måtte medgifvas efter 5 års tjänstgöring ett ålderstillägg af 200 kronor och att, i stället för det ålderstillägg å 100 kronor, som kommittén beräknat för de båda öfriga vaktmästarna hos samma styrelse, en hvar af dem måtte tillerkännas såsom ålderstillägg 150 kronor efter 5 års tjänst och ytterligare 150 kronor efter 10 års tjänst.

»I sammanhang därmed tillkännagaf chefen för justitiedepartementet att, enligt hvad vederbörande departementschefer meddelat honom, det var deras afsikt att i fråga om de verk, hvilka jämte fångvårdsstyrelsen blefve föremål för definitiv ny löneregler ing vid 1910 års Riksdag, föreslå ålderstillägg för vaktmästarna i enlighet med hvad som tillstyrkts beträffande fångvårdsstyrelsen. Chefen för justitiedepartementet ansåg det vara gifvet att, i händelse dessa förslag vunne Riksdagens godkännande, enahanda förbättring i aflöningsvillkor borde tillkomma jämväl vaktmästarna i de redan reglerade verken äfvensom vaktmästarna i de verk, hvilka efter 1910 års Riksdag kvarstode oreglerade.

»I skrifvelse den 9 juni 1910 nr 2 har Riksdagen gifvit tillkänna, att Riksdagen, med frångående af den mening, som gjort sig gällande vid bestämmande af aflöningarna till vaktmästarna i de senast reglerade centrala ämbetsverken, ansett sig böra besluta, att fångvårdsstyrelsens förste vaktmästare utöfver den af Kungl. Maj:t föreslagna begynnelselönen tilldelas ett ålderstillägg å 100 kronor efter 5 år och att de två andra vaktmästarna berättigas att få enahanda ålderstillägg, som af 1908 års Riksdag beviljats vaktmästarna vid karolinska institutet, eller 100 kronor efter 5 år och ytterligare 100 kronor efter 10 år.

»Det torde böra här erinras, att uti aflöningsstaterna för de enligt den s. k. statskontorstypen nyreglerade centrala ämbetsverken plägar intagas den bestämmelsen att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

»Hvad nu vaktmästaren vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter angår är från kommitténs sida ej något att erinra däremot, att bemälde vaktmästare fortfarande, mot skyldighet att utöfva tillsyn öfver den folkskollärarnas pensionsinrättning tillhöriga fastigheten, får åtnjuta förmån af fri bostad jämte bränsle inom samma fastighet utan afdrag å de kontanta aflöningsförmåner, som kunna varda honom tillerkända för själfva vaktmästarbefattningen.

»Kommittén tillåter sig i detta afseende återkalla i minnet förhållandet beträffande vissa vaktmästare vid kungl. biblioteket.

»Såsom det statsverkspropositionen vid 1909 års Riksdag (åttonde

hufvudtiteln) bilagda utdrag af protokoll öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1909 gifver vid handen, hade i ett med underdånig skrifvelse den 11 oktober 1908 af öfverbibliotekarien E. W. Dahlgren m. fl. framlagdt förslag till lönestat för kungl. biblioteket upptagits för 1 första och 4 andra vaktmästare enahanda kontanta aflöningsförmåner som för motsvarande befattningshafvare i statskontoret enligt den vid 1907 års Riksdag antagna staten.

»Men dessutom hade i förslaget till stat för kungl. biblioteket under titeln 'öfriga förmåner' upptagits följande: 'Två vaktmästare åtnjuta såsom ersättning för byggnadens bevakning och öfriga portvaktssysslor fri bostad, ved och lyse'.

»I sitt yttrande till statsrådsprotokollet uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet, att 'för vaktmästarna vid kungl. biblioteket torde med afseende å bostadsförmån böra lämnas enahanda föreskrift, som gäller för statskontoret'.

»Departementschefen tillade emellertid: 'Därest vaktmästare för uppdrag vid sidan af sin tjänst åtnjuter fri bostad, bör detta naturligtvis ej föranleda afdrag å hans kontanta löneförmåner'.

»Mot departementschefens uppfattning i sistberörda hänseende förekommer icke någon som helst erinran i den skrifvelse den 22 maj 1909, nr 8, hvari, bland annat, finnes intaget Riksdagens yttrande i afseende å godkänd stat för kungl. biblioteket.

»Beträffande de kontanta aflöningsförmånerna för vaktmästaren vid nu ifrågavarande pensions- och understödsanstalter anser sig kommittén icke kunna tillstyrka, att de sättas högre än som enligt Riksdagens ofvanberörda skrifvelse den 9 juni 1910, nr 2, ansetts skäligt för vaktmästare i allmänhet vid centralt ämbetsverk. Det synes kommittén emellertid lämpligt, att i nu förevarande fall — då fråga är allenast om en enda vaktmästare och då i staten af år 1888 förekommer bestämmelse om förmånen af fri bostad och vedbrand utöfver kontanta aflöningen — bestämmelse i detta hänseende äfven införes i den blifvande staten.

»Kommittén hemställer, att den kontanta aflöningen till vaktmästaren vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter må bestämmas till 1,200 kronor, däraf 700 kronor lön, 350 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 100 kronor efter 5 och 10 år; samt att i den blifvande staten införes bestämmelse därom, att vaktmästaren för tillsyn öfver den folkskollärarnas pensionsinrättning tillhöriga fastigheten äger åtnjuta fri bostad jämte bränsle.»

Direktionen har hemställt, att för den händelse dess förslag till aflöning för vaktmästaren skulle anses för högt, vaktmästaren måtte tillerkännas åtminstone de af statskontoret föreslagna aflöningsförmånerna och således därutinnan varda likställd med förste vaktmästaren i statskontoret.

Då ifrågavarande vaktmästares göromål vore af den beskaffenhet, att han icke fullt kunde jämföras med vaktmästare vid centrala ämbetsverk, har statskontoret vidhållit sitt förslag rörande vaktmästarens aflöningsförmåner, eller att denne skulle erhålla, förutom fri bostad och vedbrand, såsom begynnelseaflöning 1,350 kronor, däraf 900 kronor lön och 450 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill skulle komma ett ålderstillägg efter 5 år å 150 kronor.

Departementschefen.

På grund af hvad kommittén i denna punkt yttrat och under erinran om hvad jag nyss anfört beträffande angelägenheten att icke onödigtvis frångå en gång fastslagna normallönetyper anser jag mig böra biträda kommitténs förslag uti nu ifrågavarande hänseende.

Utsträckt arbetstid.

Kommittén har vidare hemställt, att såsom förutsättning för den blifvande staten uppställes, att samtliga ordinarie tjänstinnehafvare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag.

Mot denna hemställan har icke någon erinran gjorts från de i ärendet hörda myndigheterna, och torde en sådan förutsättning, som stadgats beträffande aflöningsstaterna för statskontoret m. fl. andra ämbetsverk, äfven här böra uppställas.

Vissa andra förutsättningar.

Vid afvägandet af de utaf kommittén föreslagna aflöningsbeloppen åt den hos direktionen anställda personalen har kommittén utgått från den förutsättningen, att icke vidare särskild ersättning må utgå för bestyr, som äro att anse såsom tillhörande vederbörande befattning, samt att, äfven om arbetet framdeles skulle komma att stegras, exempelvis genom öfverlämnande åt direktionen af förvaltningen af andra pensions- eller understödsanstalter, detta icke må föranleda anspråk från den nämnda personalen å höjning af dess aflöningsförmåner, utan endast, i den mån sådant finnes oundgängligen erforderligt, därtill, att ökadt antal arbetskrafter må anställas.

Äfvenledes har kommittén, i likhet med direktionen och statskontoret, vid framläggandet af sitt förslag till ny stat förutsatt, att de ordinarie

befattningshafvarna hos direktionen skulle vara skyldiga att bidraga till sin egen pensionering.

Jag ansluter mig till dessa kommitténs uttalanden.

Rörande pensioneringen af ifrågavarande personal har kommittén yttrat följande:

»Enligt beslut vid 1888 års Riksdag äger den hos direktionen anställda ordinarie personalen komma i åtnjutande af pension från folkskollärarnas pensionsinrättning.

Pensionering. (Jmf. sidd. 4, 25, 29, 38.)

»Innan kommittén öfvergår till vidare behandling af frågan om det framtida ordnandet af pensioneringen, anser sig kommittén böra erinra, hurusom direktionen i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 27 september 1887 föreslog, att nämnda tjänstinnehafvare måtte förklaras berättigade att, sedan de uppnått föreskrifven lefnads- och tjänstålder, komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten. Statskontoret yttrade uti däröfver afgifvet utlåtande, att, då tjänstemännen vid arméns och civilstatens pensionsinrättningar åtnjöte pension från dessa inrättningars egna kassor, statskontoret ansåge, att pensionsrätt å allmänna indragningsstaten icke borde beviljas för ifrågavarande personal.

»Enligt hvad som framgår af direktionens nu föreliggande förslag har direktionen ansett lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension böra i och med ny stats ikraftträdande utan vidare tillämpas på ordinarie tjänstinnehafvare hos direktionen och i följd däraf dessas dittills stadgade rätt till pension från folkskollärarnas pensionsinrättning komma att upphöra. Denna direktionens uppfattning, hvilken statskontoret synes hafva biträdt, har kommittén icke kunnat dela. Af det kommittébetänkande af den 7 november 1902, som legat till grund för nyssnämnda lag, torde nämligen framgå, att tjänstinnehafvare vid statsunderstödda pensionsanstalter icke skulle vara att anse såsom innehafvare af sådana tjänster, som afses i den nämnda lagen, och, såvidt kommittén har sig bekant, gjorde sig icke heller någon annan uppfattning i detta hänseende gällande vid lagens antagande. Vid sådant förhållande finner sig kommittén sakna anledning föreslå öfverflyttande på statsverket af skyldighet att pensionera nu ifrågavarande befattningshafvare, utan anser denna skyldighet böra fortfarande åligga folkskollärarnas pensionsinrättning såsom den ojämförligt största af de utaf direktionen förvaltade pensions- och understödsanstalterna.

»De närmare bestämmelserna rörande nu ifrågavarande tjänstinnehafvares rätt till pension och skyldighet att erlägga bidrag till pensioneringen hafva synts kommittén böra affattas i hufvudsaklig öfverensstäm-

melse med de stadganden, som innehållas i gällande lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension; och återfinnas de af kommittén föreslagna bestämmelserna i nämnda hänseende i sammanhang med förslaget till aflöningsvillkor. Kommittén tillåter sig härvid erinra, att i det aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket, som innefattas i kungl. kungörelsen den 11 oktober 1907, finnas intagna närmare bestämmelser i fråga om rätt till pension vid afgång från tjänst. Lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension äger nämligen, enligt § 2 i densamma, icke tillämpning i fråga om tjänst vid telegrafverket.»

Direktionen har, i anledning af hvad kommittén sålunda anfört, yttrat följande:

»Kommitténs förslag, att pensioneringen af tjänstemännen fortfarande skall åligga folkskollärarnas pensionsinrättning i stället för att, såsom direktionen tänkt sig, äga rum i enlighet med lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, föranleder ingen annan erinran från direktionens sida än att, då pensionsinrättningens tjänstemän ej undantagits från nämnda lags tillämplighet, densamma torde få anses äga afseende jämväl å dem, ett förhållande, som alldeles icke utgör hinder för ett beslut om att pensionerna skola utgå af folkskollärarnas pensionsinrättnings medel, i den mån det icke åligger den civila pensionsfonden att vidkännas desamma.»

Statskontoret har gentemot kommittén anfört följande:

»Alltsedan år 1889 har statsverket lämnat anslag till den ordinarie personalens pensionering med hela det belopp, som efter af sakkunnig person verkställd uträkning befunnits för detta ändamål erforderligt. I detta förhållande föreslår kommittén ingen annan ändring, än att tjänstemännen själfva böra bidraga till sin egen pensionering på samma sätt och med samma belopp, som af direktionen och statskontoret föreslagits. Hela skillnaden är således, att enligt direktionens och statskontorets förslag kostnaden för pensioneringen, utöfver tjänstemännens egna bidrag, skall utgå i framtiden med sitt verkliga belopp från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare, under det att kommittén önskar, att samma kostnad må förskottsvis med beräknadt belopp utgå från anslaget: 'bidrag till folkskollärares pensionering.' Då således det ekonomiska resultatet för statsverket blir detsamma i båda fallen, och då det väl får anses för en fördel, att icke särskilda pensionsbestämmelser behöfva utfärdas för särskilda kårer, vidhåller statskontoret sin åsikt, att pensionslagen bör äga tillämpning på ifrågavarande tjänstemannapersonal.

»Emellertid vill statskontoret — i öfverensstämmelse med sitt uttalande i en liknande fråga i underdånigt utlåtande den 15 september 1910 angående lotsstyrelsens förslag till pensionsreglering för innehafvare af ordinarie befattning i styrelsen — ifrågasätta, huruvida det icke bör tagas i öfvervägande, om och i hvad mån folkskollärarnas pensionsinrättning bör till pensionsfonden för civila tjänstinnehafvare inbetala hvad på den nuvarande personalen belöper af det statsbidrag af 873 kronor om året, som inrättningen sedan år 1889 uppburit för beredande af pensioner åt de vid folkskollärarnas pensionsinrättning m. fl. kassor anställda tjänstemän och vaktmästare.»

Departementschefen.

För min egen del har jag kommit till den uppfattningen, att lagen af den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension måste anses tillämplig å de tjänster, som upptagas i den föreslagna nya staten. Vid sådant förhållande kommer kostnaden för pensioneringen, i den mån den icke täckes af tjänstemännens egna bidrag, att utgå från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare, och folkskollärarnas pensionsinrättning befrias från denna utgift. Anslaget »bidrag till folkskollärares pensionering» bör sålunda minskas med 873 kronor, hvilket belopp, enligt hvad förut nämnts, utgör statens bidrag för de hos pensionsinrättningen anställda tjänstemännens pensionering. Hvad jag nu anfört äger dock sin giltighet endast under den förutsättningen, att anstaltens tjänstemän ingå på den nya lönestaten. I den mån så icke sker behöfves fortfarande ett visst statsbidrag för pensioneringen. Frågan om indragning af det nu utgående statsbidraget kan följaktligen icke lösas förr än man får se, i hvad mån tjänstemännen komma att öfvergå på ny stat. Af enahanda skäl kan icke heller den af statskontoret väckta frågan, huruvida pensionsinrättningen skall återbära det statsbidrag, den sedan år 1889 uppburit för berörda ändamål, nu upptagas till pröfning. För öfrigt lärer detta spörsmål vara i behof af ytterligare utredning.

I fråga om pensionering af änkor och barn efter ordinarie befattningshafvare hos direktionen eller efter pensionerade sådana befattningshafvare gäller för närvarande, att dylika pensioner skola utgå från lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa, samt att årsafgiften till kassan och därifrån utgående pensioner beräknas efter följande belopp: för kamreraren efter 4,000 kronor, för kassören och bokhållaren efter 2,000 kronor, för sekreteraren och ombudsmannen efter 1,200 kronor och för vaktmästaren efter 600 kronor.

Kommittén har i sitt betänkande erinrat därom, att förslag om ombildning af sagda kassa föreligger — Kungl. Maj:t har ju i årets

statsverksproposition under tionde hufvudtiteln giort framställning till Riksdagen i sådant afseende — samt uttalat, att ifrågavarande del af pensionsfrågan, efter det ny stat blifvit fastställd, bör göras till föremål för särskild utredning.

I likhet med kommittén finner jag detta spörsmål icke nu kunna slutligen afgöras. Vissa förhöjningar af delaktighetsbeloppen torde säkerligen erfordras, men synes mig därmed böra anstå tills saken blifvit vederbörligen utredd. De föreslagna nya förstagradstjänsterna böra emellertid, i afbidan på frågans slutliga ordnande, tillerkännas delaktighet uti kassan, och synas dessa befattningar därvid tillsvidare kunna likställas med den nuvarande kassören och bokhållaren. Riksdagens samtycke till delaktighet i kassan för omförmälda båda tjänster bör alltså utverkas.

Den omständigheten, att kamreraren hädanefter skulle komma att benämnas verkställande direktör samt kassören och bokhållaren i staten upptagas såsom: en tjänsteman af andra lönegraden, tillsvidare kassör, torde icke vara af beskaffenhet att åstadkomma någon ändring uti dessa tjänstinnehafvares rätt i här ifrågavarande afseende.

Rörande villkoren för de föreslagna aflöningarnas åtnjutande har kommittén yttrat, bland annat, följande:

»Vid uppgörande af förslag till aflöningsvillkor för den ordinarie personal, som enligt kommitténs förslag skulle vara anställd vid folkskollärarnas pensionsinrättning jämte öfriga under direktionen öfver nämnda pensionsinrättning ställda pensions- och understödsanstalter, har kommittén tagit behörig hänsyn till de bestämmelser, som vid de senare årens Riksdagar fastställts i afseende å åtskilliga då beslutade löneregleringar. Aflöningsvillkor.

»I fråga om löns förhöjning genom ålderstillägg efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad plägar, vid bestämmande af villkoren för åtnjutande af de i nya stater för ämbetsverk och myndigheter upptagna aflöningsförmåner, i allmänhet stadgas, att löntagare bör tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om reglering af löneförhållandena m. m. vid ämbetsverket eller myndigheten eller i följd af frågan om dess omorganisation.

»Hvad nu i berörda afseende den föreslagna verkställande direktören vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter angår, synes något dylikt medgifvande i afseende å honom icke böra ifrågakomma. Under förutsättning att den nuvarande kamreraren antages till verkställande direktör, erhåller han nämligen enligt kommitténs förslag i och med upp-

flyttning i samma lönegrad som ledamot i statskontoret m. fl. centrala ämbetsverk en betydligt förmånligare ställning än han nu innehar.

»Med kassören är förhållandet däremot, att hans aflöning, som, ålderstillägg inberäknadt, för år 1909 uppgått till 6,500 kronor, enligt kommitténs förslag skulle utgöra lägst 5,800 kronor och efter båda ålderstilläggens intjänande 6,800 kronor. Om det icke medgåfves honom rätt att för åtnjutande af ålderstillägg räkna sig till godo sin föregående tjänstgöring såsom kassör och bokhållare — han utnämndes därtill år 1897 — skulle hans inkomst genom antagande af kommitténs förslag sänkas med ej mindre än 700 kronor, oberäknadt den ytterligare minskning, som föranledes af skyldigheten att bidraga till egen pensionering. Till förekommande af ett sådant missförhållande torde rätt i förenämnda hänseende böra medgifvas honom.

»I viss mån likartadt är förhållandet med den föreslagna manliga bokhållartjänsten. Under förutsättning att den nuvarande extra bokhållaren i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt varder utsedd till innehafvare af tjänsten i fråga, skulle, om det icke medgåfves honom rätt att för åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig, åtminstone i någon mån, föregående tjänstgöring såsom bokhållare, hans löneinkomster, som för år 1909 utgått med tillhopa 4,365 kronor, minskas till 4,000 kronor. Tages hänsyn till den föreslagna afgiften till egen pensionering, framträder missförhållandet än skarpare. För undvikande häraf anser kommittén med billighet öfverensstämmande, att bemälde extra bokhållare, som tjänstgjort i sådan egenskap vid nämnda understödsanstalt alltsedan 1898 års ingång och därjämte vid döfstumlärarnas pensionsanstalt alltifrån början af år 1906, får räkna sig till godo den för grundläggandet af rätt till första ålderstillägget erforderliga tid af fem år.

»Hvad skrifbiträdets rätt till ålderstillägg angår, hänvisar kommittén till de vid 1910 års Riksdag godkända villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staterna för fångvårdsstyrelsen och generaltullstyrelsen upptagna aflöningsförmåner.

»Det torde få anses uppenbart, att vaktmästaren bör tillerkännas rätt att för ålderstillägg på sedvanligt sätt räkna sig till godo sin föregående tjänstgöring äfvensom att någon rätt i nu förevarande afseende icke kan ifrågakomma för den, som varder utsedd till innehafvare af den föreslagna kvinnliga bokhållartjänsten.

»Kommittén har ansett, att enahanda semesterförmån, som i statskontoret m. fl. centrala ämbetsverk medgifvits befattningshafvare, bör beviljas tjänstemännen vid ifrågavarande anstalter.

»I sådant afseende har kommittén föreslagit för verkställande direk-

tören och för kassören en och en half månad samt för bokhållarna och skrifbiträdet en månad. Det må härvid erinras, att i de vid 1910 års Riksdag antagna aflöningsvillkoren för fångvårdsstyrelsen och generaltullstyrelsen äfven skrifbiträdena tillerkänts förmånen af en månads semester.

»Beträffande ombudsmannen vid nu ifrågavarande anstalter bör, med hänsyn till sysslans beskaffenhet enligt kommitténs förslag, någon bestämmelse om rätt till semester icke ingå bland de aflöningsvillkor, om hvilka nu är fråga.»

I fråga om de af kommittén föreslagna aflöningsvillkoren har statskontoret, under erinran att desamma skrifvits efter mönstret utaf hvad som i detta hänseende gällde för statskontoret, anmärkt, att kommittén alldeles utelämnat hvad som i fråga om statskontorets tjänstemän stadgats för den händelse, att detta ämbetsverks ställning inom statsförvaltningen så förändrades, att detsamma icke längre kunde anses såsom självständigt ämbetsverk, eller vissa ämbetsverket tillhörande göromål öfverflyttades till annat ämbetsverk. Man torde dock, enligt statskontorets mening, icke kunna såsom alldeles omöjlig afvisa den tanken, att det kunde komma att visa sig praktiskt att sammanföra de många olika nu befintliga pensionsförvaltningarna under en gemensam pensionsstyrelse eller verkställa partiella förändringar och omflyttningar på detta förvaltningsområde. Med hänsyn härtill föreslog statskontoret den bestämmelsen, att tjänsteman skall, därest den under direktionen nu förlagda förvaltning skulle komma att jämte andra pensionsförvaltningar sammanföras under en gemensam pensionsstyrelse, eller därest vissa ifrågavarande förvaltning tillhörande göromål öfverflyttas till annan förvaltning, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas.

Dessutom har statskontoret hemställt om de förändringar i kommitténs förslag beträffande villkoren, som betingas af förslaget om två jämnställda förstagradstjänster.

Slutligen har statskontoret, som ansett det vara rättvist, att till bokhållare utnämnd tjänsteman finge för ålderstilläggs intjänande medräkna den tid, han före den nya statens ikraftträdande tjänstgjort såsom extra bokhållare, hemställt om meddelande af särskild föreskrift därom.

Departementschefen.

Mot de af kommittén föreslagna villkoren med modifikationer och tillägg, hvarom statskontoret hemställt, har jag ingen väsentlig erinran att göra. Dock torde den nuvarande bokhållaren i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, för den händelse han erhåller någon af

de föreslagna förstagradstjänsterna, kunna anses tillräckligt tillgodosedd, om han för åtnjutande af ålderstillägg af sin föregående tjänstgöring får, på sätt kommittén föreslagit, tillgodoräkna sig en tid af fem år. För den nuvarande bokhållaren i lasarettsläkarnas pensionskassa lärer, med afseende å hvad han nu åtnjuter och hvad han vid eventuell befordran till förstagradstjänst skulle erhålla, något motsvarande stadgande icke vara erforderligt.

Anslag till ålderstillägg, till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden m. m. samt till expenser.

Enligt kommitténs beräkning skulle för ålderstillägg erfordras ett belopp af 2,100 kronor, och har kommittén, under uttalande att ålderstillägg till befattningshafvare vid ifrågavarande anstalter uppenbarligen böra utgå af anstalternas medel, hemställt, att i staten måtte uppföras ett förslagsanslag till ålderstillägg å 2,100 kronor.

Direktionen har framhållit, att detta anslag med hänsyn till hvad den förut föreslagit borde höjas till alternativt 3,250 kronor eller 2,750 kronor, beroende på om direktionens förslag till öfvergångsstat för den ena bokhållartjänsten vunne bifall eller icke. Statskontoret åter har hemställt, att detta förslagsanslag, på grund af hvad statskontoret förut föreslagit, måtte höjas med 1,000 kronor till 3,100 kronor.

Departementschefen.

Med föranledande af hvad jag föreslagit rörande aflöningsförmånerna vid de särskilda tjänsterna tillstyrker jag, att förslagsanslaget till ålderstillägg uppföres med 3,000 kronor.

Kommittén har vidare anfört följande:

»Till vikariatsersättningar under de ordinarie tjänstemännens semester skulle, vid bifall till kommitténs förslag, erfordras dels tjänstgöringspenningar motsvarande belopp:

under semester för verkställande direktören	kronor	312: 50
» » » kassören	»	225: —
» » » en bokhållare	»	125: —
» » » » »	»	75: —
dels ock under semester för skrifbiträdet ett skäligt ansedt belopp af	»	75: —
eller tillhopa	kronor	812: 50

»Direktionen har funnit två amanuenser behöfliga, en å kansliafdelningen och en å kontorsafdelningen. Deras arfvoden borde enligt direktionens åsikt kunna efter hand höjas till respektive 1,200 och 2,400 kronor.

»Kommittén har icke ansett sig böra göra någon erinran mot förslaget om anställande af två amanuenser; och då direktionen med afseende å de prestationer, som ansetts böra utkräfvas af ifrågavarande båda amanuenser, funnit aflöningen till dem böra sättas till högst ofvan angifna

belopp, har kommittén för sin del icke någon anledning att däruti föreslå någon förändring.

»Direktionen har föreslagit, att i staten måtte uppföras dels ett anslag till amanuenser och extra biträden till belopp af 4,000 kronor, hvilket ej skulle få öfverskridas, dels ock ett anslag å 6,000 kronor till expenser. Då direktionen emellertid icke synes hafva i förstnämnda anslag inberäknat medel till vikariatsersättningar, lärer anslaget böra höjas med härför erforderligt belopp, 812 kronor 50 öre, och, med afseende jämväl å eventuellt behof af medel utöfver tjänstgöringspenningar till aflönande af vikarie för skrifbiträdet under sjukdom, afrundas till 5,000 kronor.

»I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som skett beträffande åtskilliga centrala ämbetsverk, torde anslaget böra i staten uppföras under titel 'till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden samt flitpenningar åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare'.

»Direktionens förslag i fråga om beräkning af expensanslaget föranleder icke någon erinran från kommitténs sida.

»Kommittén hemställer alltså, att i staten må uppföras dels ett anslag å 5,000 kronor till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden samt flitpenningar åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare, dels ock ett förslagsanslag å 6,000 kronor till expenser.»

Statskontoret har tillstyrkt, att anslaget till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden måtte ökas med det belopp af 2,400 kronor, som jämlikt nådiga brefvet den 3 februari 1911 anvisats till arfvode åt den på extra stat vid lärarinnornas pensionsanstalt tillsvidare anställda bokhållaren, hvars befattning äfven för framtiden vore erforderlig, äfvensom att det till expenser för sistnämnda anstalt anvisade belopp af 800 kronor upptages i staten.

Departementschefen.

Därest två förstagradstjänster blifva vid anstalterna inrättade, erfordras till vikariatsersättning under semester ytterligare 50 kronor. Detta torde dock icke böra föranleda anslagets höjning, då detsamma föreslagits med ett afrundadt belopp.

Däremot torde ifrågavarande båda anslag med hänsyn till hvad statskontoret hemställt, behöfva höjas med respektive 2,400 kronor och 800 kronor.

De särskilda pensions- och understödsanstalternas bidrag till förvaltningskostnadernas bestridande. (Jmf. sidd. 24, 30, 39.)

Lika med statskontoret har kommittén ansett sig icke kunna bedöma, huruvida de af direktionen föreslagna procenttalen för de särskilda kassornas bidrag till förvaltningskostnadernas bestridande vore sådana, att de borde läggas till grund för de särkilda kassornas skyldighet uti ifrågavarande hänseende. Såvidt kommittén kunnat utröna, hade procenttalen tillkommit efter en ungefärlig uppskattning.

Kommittén har emellertid framhållit angelägenheten däraf, att för framtiden de särskilda kassornas skyldighet att bidraga till förvaltningskostnaderna blefve vid tiden för inträffande större förändringar beträffande förvaltningen i dess helhet eller i afseende å väsentliga delar af densamma, samt i allt fall efter vissa ej alltför långa perioders förlopp, föremål för undersökning och erforderlig jämkning.

Statskontorets förslag i fråga om förändradt sätt för anvisande af statens bidrag åt elementarlärarnas änke- och pupillkassa för förvaltningskostnader har icke synts kommittén vara af beskaffenhet att böra föranleda ändring i nu gällande bestämmelser i detta hänseende, helst tillämpningen af desamma kommittén veterligen icke torde varda förenad med någon afsevärd olägenhet.

Att, på sätt direktionen föreslagit, bidragen till folkskollärarnas pensionsinrättning från de öfriga anstalterna skulle utgå med afrundade fixa belopp, har ej heller synts kommittén lämpligt, så mycket mindre som vissa af de i den gemensamma staten uppförda poster gifvetvis måste vara förslagsvis beräknade.

Kommittén har därför tänkt sig, att folkskollärarnas pensionsinrättning såsom den principala anstalten skulle verkställa utbetalning af samtliga förvaltningskostnader. Vid skeende uppgörelse mellan nämnda pensionsinrättning och de öfriga anstalterna, hvilken torde kunna äga rum en eller flera gånger om året, skulle hvar och en af de sistnämnda anstalterna ersätta folkskollärarnas pensionsinrättning det belopp, som motsvarar vederbörande anstalts efter fastställdt procenttal beräknade andel i de verkliga kostnaderna.

Direktionen har härom yttrat följande.

De af direktionen föreslagna procenttalen hade naturligtvis tillkommit efter en ungefärlig uppskattning med ledning af hittills vunnen erfarenhet rörande förvaltningsbestyren. Då emellertid förändringar kunde tänkas inträda i berörda förhållande pensionskassorna emellan, och då för öfrigt nya pensionsanstalter kunde tillkomma, torde de föreslagna procenttalen böra fastställas att tillämpas endast en viss tid framåt, t. ex. 5 år, såvida ej redan dessförinnan ny reglering påkallades af särskilda omständigheter. Direktionen framhölle som sin mening, att det torde vara öfverflödigt att, såsom kommittén ifrågasatt, verkställa uppgörelse pensionskassorna emellan flera gånger årligen, utan syntes det tillfyllest med sådan uppgörelse en gång om året.

Statskontoret har i fråga om kostnadernas utbetalning och fördelning mellan de olika kassorna förklarat sig instämma med kommittén.

Mot den af direktionen föreslagna fördelning af förvaltningskostnaderna mellan de särskilda pensions- och understödsanstalterna har jag väl icke funnit något att erinra. Dock synes mig, som om de förhållanden, enligt hvilka denna fördelning skulle ske, vore af så föränderlig art, att man icke bör fixera densamma för någon bestämd tid, utan att Kungl. Maj:t må äga att på förslag af direktionen efter omständigheterna bestämma anstalternas skyldighet uti ifrågavarande hänseende. Departementschefen.

I fråga om sättet för anvisande af statens bidrag åt elementarlärarnas änke- och pupillkassa för förvaltningskostnader kommer jag att i det följande förorda en i viss mån förändrad anordning.

Då det på vissa skäl kunde ifrågasättas, huruvida pensionsinrättningens kassahvalf uppfyllde nutida fordringar i afseende på säkerhet mot eld och inbrott, har kommittén uttalat, att en tryggad förvaringsplats, exempelvis i riksbanken, synts kommittén böra beredas såväl obligationer som andra af ifrågavarande värdehandlingar, i den mån sådant utan väsentlig olägenhet läte sig göra. Förvarandet af värdehandlingar.

Direktionen har häremot genmält, att den ej funnit anledning anse det nuvarande förvaringssättet otillfredsställande. Med anledning af hvad kommittén yttrat hade emellertid direktionen hos riksbanksfullmäktige gjort framställning, huruvida och på hvilka villkor riksbanken kunde mottaga direktionens värdehandlingar till förvaring. Härpå hade fullmäktige under hand afgifvit det svar, att fullmäktige vore betänkta att hos Riksdagen utverka medgifvande därtill, att i riksbanken finge till förvar mottagas ifrågavarande värdehandlingar, och att föreslå ersättning härför äfvensom för skötsel af obligationerna med tills vidare 1,000 kronor för år. I detta hänseende ämnade direktionen ingå till Kungl. Maj:t med särskild framställning, därest riksbanksfullmäktiges förslag vunne Riksdagens godkännande, och därvid hemställa, att det föreslagna anslaget till expenser måtte ökas med belopp, motsvarande berörda förvaringsafgift.

Enligt hvad jag inhämtat har innevarande års Riksdag efter hemställan af riksbanksfullmäktige beslutit sådan ändring i reglementet för riksbanken, att fullmäktige äga till förvaring mottaga ifrågavarande värdehandlingar mot den afgift, som fullmäktige föreslagit. För närvarande torde denna fråga icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Departementschefen.

Revision af gällande reglementen m. m. Direktionens benämning.

Kommittén yttrar, att den tar för gifvet, att i sammanhang med nu förestående reglering af löneförehållandena m. m. vid pensions- och understödsanstalterna reglementena komma att revideras i erforderliga delar, och har kommittén angifvit vissa synpunkter, som vid en revision borde komma i beaktande. Vidare har kommittén på anförda skäl ifrågasatt, huruvida icke anstalternas gemensamma direktion lämpligen kunde benämnas »direktionen för lärares m. fl. pensionsinrättningar».

Direktionen har förklarat sig ej finna förslaget om annan benämning innebära någon förändring till det bättre. För den händelse annan benämning borde ifrågakomma har det synts direktionen bättre, att direktionen kunde benämnas allt efter den pensionsinrättning eller pensionskassa, den vid tillfället företrädde.

Departementschefen.

Frågan om revision af de för ifrågavarande anstalter gällande reglementen och förändrad benämning å direktionen torde blifva föremål för pröfning först sedan ny stat blifvit fastställd för pensionsinrättningen.

Den stat, som framgår af hvad jag föreslagit angående regleringen af löne- och andra förhållanden vid ifrågavarande pensionsanstalter, har följande utseende.

	Kronor				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Ortstillägg	Summa	
Direktionens ordförande, arfvode	—	—	—	3,000	
En direktionsledamot, arfvode	—	—	—	2,400	
En dito, dito	—	—	—	2,400	
En verkställande direktör	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
En sekreterare och ombudsman, arfvode	—	—	—	3,500	
En tjänsteman af andra lönegraden, tillsvidare kassör	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Transport	—	—	—	25,200	

	Kronor				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Ortstillägg	Summa	
Transport	—	—	—	25,200	
En tjänsteman af första lönegraden, tillsvidare bokhållare	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
En dito, dito	2,200	1,500	300	4,000	
Ett kvinnligt skrifbiträde	600	450	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
En vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Alderstillägg, förslagsvis	—	—	—	3,000	
Till vikariatsersättningar, arfvoden åt amanuenser och extra biträden samt flitpenningar åt e.o. tjänstemän och e. o. vaktmästare	—	—	—	7,400	
Till expenser, förslagsvis	—	—	—	6,800	
Summa	—	—	—	52,800	
Öfvergångsstat: personligt aflöningstillägg åt det nuvarande skrifbiträdet under förutsättning att hon antages till skrifbiträde å den nya staten				400	
			Summa	53,200	

Anm. 1. Under tjänstledighet på grund af sjukdom eller vid förordnande att uppehålla verkställande direktörens tjänst må sekreteraren och ombudsmannen, efter direktionens beprövande, bibehålla intill 2,300 kronor af sitt arfvode, vid sjukdomsförfall dock ej under längre tid än ett år.

Anm. 2. För tillsyn öfver folkskollärarnas pensionsinrättnings fastighet äger vaktmästaren åtnjuta fri bostad jämte bränsle.

För åtnjutande af de aflöningsförmåner, som sålunda föreslagits för verkställande direktören, tjänstemännen i andra och första lönegraden, skrifbiträdet och vaktmästaren vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter, torde böra fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att innehafvare af sådan befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af de nu ifrågavarande anstalterna eller genom förläggande under samma direktion af ytterligare vare sig redan befintliga eller framdeles blifvande pensions- eller understödsanstalter eller ock eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest den under direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning nu förlagda förvaltning skulle komma att jämte andra pensionsförvaltningar sammanföras under en gemensam pensionsstyrelse, eller därest vissa ifrågavarande förvaltning tillhörande göromål öfverflyttas till annan förvaltning, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ifrågavarande befattningar icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med samma befattningar ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registreradt, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad verkställande direktören angår, Kungl. Maj:t och, hvad de öfriga befattningshafvarna beträffar, direktionen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid pensions- oeh understödsanstalterna, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman i första lönegraden är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där direktionen, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgiort eller åtnjutit semester, men för den tid, denne eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänst-

göringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej finnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänstinnehafvare af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid pensions- och understödsanstalterna, bestrida densamma mot åtnjutande, i det förstnämnda fallet af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen tjänst eller på grund af förordnande annan befattning vid pensions- och understödsanstalterna eller i statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänståldern blifvit uppnådd; börande tjänstemannen af andra lönegraden äfvensom vaktmästaren därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från det de tillträdt, den förre den hittillsvarande kassörs- och bokhållartjänsten samt den senare sin befattning;

att, därest den nuvarande bokhållaren vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt varder utsedd till innehafvare af förstagradstjänst, honom må i afseende å rätt till löneförhöjning tillgodoräknas fem år af den tid, han varit anställd såsom bokhållare vid småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt;

att skrifbiträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställdt

vid ifrågavarande pensions- och understödsanstalter och antages till biträde å denna stat, äger att för åtnjutande af löneförhöjning räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning vid samma anstalter;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas af verkställande direktören och tjänstemannen af andra lönegraden, en hvar under en och en half månad, samt af tjänstemännen af första lönegraden och skrifbiträdet, en hvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af direktionen bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Den af mig sålunda föreslagna staten slutar å ett belopp af 53,200 kronor. I enlighet med den i ärendet förebragta utredningen (se sid. 31) skulle samtliga dessa anstalter med undantag af elementarlärarnas änke- och pupillkassa kunna utan förhöjdt statsbidrag utgöra de andelar af ifrågavarande förvaltningskostnad, som beräknas komma att belöpa å dem. Det statsbidrag, som i afseende å elementarlärarnas änke- och pupillkassa erfordras för att ifrågavarande lönestat skulle kunna fastställas, motsvarar enligt beräkning 15 procent af lönestatens slutsumma, beloppet å öfvergångsstat däri icke inberäknadt, eller således 7,920 kronor. Enär af det i riksstaten under tionde hufvudtiteln uppförda anslaget: bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. ett belopp af 5,000 kronor afsetts för förvaltningskostnadernas bestridande, skulle detta anslag behöfva höjas med i rundt tal

3,000 kronor. Då emellertid, såsom jag förut anfört, Kungl. Maj:t för framtiden bör efter omständigheterna bestämma fördelningen af förvaltningskostnaderna mellan de särskilda under direktionen ställda pensionsanstalterna, synes det mindre lämpligt att härvid göra undantag för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa. Jag föreslår därför, att de särskildt upptagna anslagen till pensionering och till förvaltningskostnadernas bestridande utgå ur staten och att i stället hufvudanslaget höjes med ett belopp af 3,000 kronor. Jag erinrar emellertid, att Kungl. Maj:t redan i årets statsverksproposition föreslagit Riksdagen att för ombildning af lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa höja samma anslag med 26,889 kronor.

Den ifrågasatta lönestaten har jag ansett böra träda i tillämpning från och med den 1 januari 1912.

Jag tillstyrker alltså, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels godkänna den nu af mig förordade stat för folkskollärarnas pensionsinrättning jämte nyss omförmälda, för åtnjutande af däri för ordinarie befattningshafvare upptagna aflöningsförmåner föreslagna villkor och bestämmelser;

dels medgifva, att de i den nya staten upptagna förstagradstjänsterna skola vara delaktiga uti lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa;

dels förklara, ej mindre att en hvar, som med eller efter 1912 års ingång tillträder ordinarie befattning hos pensionsinrättningen, skall vara pliktig att underkasta sig förberörda villkor och bestämmelser, än äfven att de förutvarande innehafvare af dylika befattningar hos pensionsinrättningen, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels — med uteslutande af de särskilda posterna till pensionering och till förvaltningskostnadernas bestridande uti det under riksstatens tionde hufvudtitel under rubriken: bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., uppförda anslag, hvilket, vid bifall till hvad Kungl. Maj:t uti punkt 7 under tionde hufvudtiteln i årets statsverksproposition föreslagit Riksdagen, skulle ökas från sitt nuvarande belopp 115,965 kronor med 26,889 kronor till 142,854 kronor — höja samma anslag med ytterligare 3,000 kronor eller till 145,854 kronor;

dels ock medgifva, att Kungl. Maj:t må på förslag af direktionen efter omständigheterna bestämma om fördelningen af förvaltningskostnaderna mellan de särskilda, af direktionen öfver pensionsinrättningen förvaltade pensionsanstalterna.

Hvad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på hemställan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder gilla; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Efr. Sandberg.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B., 1911.